

REVISTA LITERARĂ

APARE DE DOUË ORÏ PE LUNĂ.

Abonamentul : Pe un an, 20 lei; pe 6 luni, 10 lei; pe 3 luni, 5 lei.

DIRECTOR :
ST. VELLESCU.

Redactor-Administrator :
TH. M. STOENESCU.

SCRISORILE
ne francate se refuză.

REDACTIA SI ADMINISTRATIA
PASAGIUL ROMÂN, NO. 3 BIS.

ABONAMENTELE
se plătesc înainte.

DIN POVESTILE UNCHIAȘULUI SFĂTOS

SCHIȚĂ DE CĂLĂTORIE

I.

Dragii Mosului

În anul domnului 1884, Iulie 10, într'o Marți, am plecat și eu la Câmpulung. Eram la număr cu toți opt, toți trup din trupul meu, os din osul meu, sânge din sângele meu, cum am zice, și cu slujnica noastră, mai mari și mai mijlocii, mai mijocii și mai mici, mai mici și mai mărunței, de toată mâna.

Cu două zile mai înainte a început să ploaie. Se vede că tristețea mea simțise că voi să merg la primblare, și începuse a mă prigoni, precum m'a prigunit și altă dată, singura când am fost și eu să mă preumblu afară la țară.

Eu spuseseam de mai înainte alor mei să nu meargă cu mine; căci eu sunt piață rea, n'am parte pe lume. Ei nu m'a crezut, și mulțumită lor, pe lângă dâșii m'am bucurat și eu de câte-va zile senine, cât am fost în Câmpulung. Se vede că vr'unul din ei fu cu pieze bune.

Și așa, cum vă spusei, într'o Marți,

pe ploaie, cu trenul de la 9 ore dimineața, am plecat la Câmpulung. Să nu cereți, dragii mei, să vă povestesc ce-va de acest drum; căci n'am ce, de nu că a ploaie o ploaie mărunțică și deasă, că pomii, cu ierburile de pe câmpii fugeau înapoia noastră ca luate de Iele, că huruiturile vagoanelor nu te lăsa să te înțelegi la cuvinte cu soții de călătorie, ci trebuia să strigi tare; că fluerăturile locomotivei te deștepta din când în când. Ce să vă mai spui? Ați călătorit vr'odată cu drumul de fer? Ei apoi ce mai umblu dar să lungesc vorba. Am ajuns la Pitești.

Aci am pogorât la gară, am așteptat în salon două ceasuri, până să se gătească trăsurile ce trebuia să ne ducă la Câmpulung.

Am fi voit ca în timpul acesta de două ceasuri să fi văzut și noi o parte din oraș. Dar unde fu cu puțință? Ploaie și nu mai isprăvea. Dacă am văzut așa, ne-am pus și noi în pismă, ne-am înarmat cu răbdarea, și am așteptat acolo până s'a gătit trăsurile, ne-am încărcat în ele și seara pe

la 9¹/₂ ceasuri, ne-a dus în Câmpulung, uzi ca niște șoareci.

Și despre acest drum, iarăș n'am ce să vă spui, decât că furăm tescutiți, făcurăm la cue de bleaș și la piroane, din pricina frigului ce se lăsase, căci într'o ploae ne-a dus până seara. Acum se ostoise oare-cum ploaia, dar se lasase întunerecul.

Am tras în gazdă la preotul Nicolae Diaconescu, în ulița Gruului, unde închiriasem case.

A doua zi, cel d'întăiu lucru ce isbește băgarea de sémă a călătorilor sunt multele biserici. Sunt locuri unde nu faci o sută de pași, și dai de o biserică, peste tot 20 de biserici pentru 5500 de locuitori; adecă o biserecă pentru 55 capi de familie. Se vede că Câmpulungenii sunt ori aũ fost religioși, saũ, cum se zicea mai de demult, evlavioși. Cam așa erau și bucureștenii, mai acum patru-zeci și mai bine de ani. Era o mulțumire sufletească să auzi Dumineca clopotele de la 120 de biserici, trăgându-se dimineața toate de odată, și în frunte cu clopotul cel mare de la Mitropolie, chemând creștinii la rugăciune.....

Dar acum, Bucureștii sunt, eacã cum sunt și ce sunt. Acum s'aũ civilizat oamenii; nu mai merg la biserică, ci unii la lucrul lor de toate zilele, cei mai mulți la instrucția militarască, și alții dorm până în prânzul mare.

De atunci până acum s'aũ desființat, vr'o trei, patru biserici; dar s'aũ ridicat o mulțime de case mari, toate cu câte douë și trei turnuri, de nu se mai cunoasce, din biserici. De unde până atunci era numai o bărăție, acum sunt pe lângă bărăția veche, arsă la 1847 și înființată din nou, încă un paraclis, o mânăstire cu o școală de

fete, o alta la Cioplea, sat de Pavlicheni, unde s'a înființat și un seminar papistășesc și acum în cele din urmă, o catedrală măreață catolică; și de unde era doi trei barați, azi este un arhiepiscop și o ceată foarte numeroasă de popi și de călugări d'ai papei.

Ce să zici? — ne-am civilizat!

Azi mai avem ce nu aveam pe atunci; avem o biserică evangelică și una luterană; mai avem o sinagogă măreață, și o sumă de lavre mai mici.

Avem, avem multe lucruri noi azi în București; numai sunt vr'o patru, cinci biserici ortodoxe mai puțin; căci în acest timp, adecă de vr'o patru zeci de ani încoace nu s'a mai făcut nici o biserică din nou, adecă nu s'aũ mai adăogat nici una, cu toate că obștea a crescut.

Câmpulungul este așezat d'a lungu gârlei Riul Târgului, pre un loc înclinat spre Sud Est. El este înconjurat la Est de muscelele Crețșoara și Mățau; la Sud de urmele cetății Jidova și de muscelul Rîpa lui Panu; la Vest de dealurile Gruului, cu șesurile de pe înălțimile lor; la Nord de dealul Măgura. Alte virfuri mai însemnate, înconjorătoare, sunt: Piatra Nămăeștilor, piscul munților Portăreasa și Strâmtu.

Locuitorii sunt deștepți și negustoroși. Lauda cea mai mare ce li se cuvine, este căși păstrează naționalitatea neatinsă. Străinii nu pot face sat cu dênșii. Cochinișii nu se pot încuibă. Arendașii de moșii, de hanuri și cârciumarii sunt numai români. Un singur tinichegiu se află în oraș, și, și acela se zice că are săși încarce tărăbuțele și să se ducă de unde a venit. Mai acum câți-va ani, spun localnicii, că a fost venit o colonie de bulgari, cerând să li se vinză locuri

preste riū, cu îndatorire ca ei să canalizeze riul. Cererea lor n'a fost primită. Ei s'aū dus de s'aū statornicit în Ploești, și azi se zice că le pare rău Câmpulungenilor, că nu i-a primit.

Nemți sunt toți, toți, șapte la număr: șease tâmplari și un croitor, precum mi-a spus gazda mea.

Cu toate astea aū o bărăție. Această biserică catolică este mai bogată de cât toate bisericile ortodoxe: are moșii, codri de munți cu păduri frumoase pe care le exploatează călugărul papistaș, foarte sistematic; mai are binale în oraș și locuri date cu embatic. Se zice că bărăția este înzestrată cu averi încă de pe timpul lui Radu Negru vodă.

Atât locuitorii din oraș, cât și de pe la sate, nu sunt bețivi. Aū țuică berechet, — și încă țuică bună, curată de prune, — și cu toate astea nu sunt căzuți la patimă. Poate că unde cărciumarii nu sunt streini, ca să'i otrăvească cu beături prefăcute.

Mai fie-care locuitor are vite: vaci, porci și paseri de curte de tot felul.

Atât în oraș cât și pe la sate, casele cele vechi sunt fără coșuri. Fumul ese prin poduri. Ferice de ceea ce se păstrează acolo! Casele cele noi, se fac după moda de astăzi.

Câini în oraș mi s'a părut a fi puțini, judecând după numărul caselor, și acești câini nu sunt răi. În București, prin multe locuri ești silit să ocolești pe unii câini, de teamă să nu te pomenești cu pantalonii croiți.

Acum, ori că locuitorii din București tăind câinilor frunză, sunt mai svăpăiați de cât Câmpulungenii, de îi întărită și-i fac să turbeze, sau că Câmpulungenii sunt mai așezați și dă pace tuturilor. Cine știe să vie să ne spue, că eū nu știū ce să zic.

Am aflat în urmă că și în acest o-

raș de munte sunt câinii răi; dară stăpânii lor îi țin legați de le păzesc curțile; eară nu ulițele, ca la București; vezi că aici stăpânii unor ast-fel de câini se vede că aū trecere, și așa câinii lor, sub ocrotirea stăpânilor lor, sfășie pulpele trecătorilor, fără milă de păcat, și fără să se sfiască măcar de lațul hengerilor. Pare c'ar fi sudiți.

Orașul este străbătut d'a lungul lui de un canal cu apă, tras din Riul Târgului, pentru trebuințele locuitorilor și pentru stropitul ulițelor.

Locuințele, atât în oraș, cât și de la sate, sunt mai bune de cât ale câmpenilor. Muntenii trăesc în mai belșug de cât locuitorii de la câmp.

Mai toate ulițele sunt așternute cu piatră. În această privință aū dreptate, pentru că piatră, slavă Domnului! se găsește mai multă de cât le trebuie.

Pe lângă târgoveți și săteni cu împetrișate haine, nu a rare ori vezi prin mijlocul târgului stouri de găște, gârâind, vacile mugind și căutânduși prăsila; vițeii sbierând și chemânduși mumele. Primarul de astăzi a oprit umbletul rimătorilor pe ulițele de căpetenie, sub pedeapsă de a'i împușca. Și totuși vezi pe câte unul din acești ritanii făcând niște marșuri grohânde, tocmai pe lângă casa comunei, cu partea ntr'o căciulă, cum s'ar zice, fără leac de teamă. Merge țanțoș, nesupărat de nimeni, se vede că se bizue în puterea stăpânului lor, care, deh! este cu vază în oraș.

Afurisitul de hatâr și aici este în-cuibat. Ba, bine că nu, când la București a scos și puț.

Orașul are și un bulevard. El este în lățime ca de cinci metri; eară în lungime ca de 180 de pași. Așa cum este, el poate să fie de ajuns pentru preumblarea celor locali, dară neîn-

destulător pentru mulțimea mosafirilor ce vin vara la aer muntos.

Îmbulzeala este așa de mare, în cât dacă vrei să mergi fără să suferi pe cine-va, trebuie să'ți ei o tăgâță cu pardonuri, să împarți în dreapta și în stânga, înainte și înapoi, celor ce te împing, sau celor pe care îi calci pe bătăturile picioarelor. Dară mai adesea te lipsești de o asemenea preumblare, unde în loc să te întremezi, mai mult te amețești în îngheșuiala și învêrtitura cea în loc. Bucureștenii, pentru aceasta, în vorbirea lor cea înțepoasă, l'a numit «Bulevard-Pardon.» Serile, muzica regimentului de dorobanți, sau câte vr'un tacâm de lăutarî, se silesc, pe cât pot și ei, să deschiză inima preumblătorilor și să le facă o bună pretrecere.

În copilăria mea auzeam zicându-se celor ce, sau își rădeaă mustățile, ori se îmbracă și vorbeau câte vre-o gugumănie ca să semene a strein, auziam zicându-li-se *neamț din poartă*, nu știu pentru ce,

Ce ați zice dumnea-voastră azi când veți auzi că pe acest Bulevard-Pardon franțuzeasca are mare căutare? Nu știu ce vor să arate acei ce nu te mai slăbesc din franțuzește, procopseală ori alt-ce-va? Spuneți dumnea-voastră, că eă, uite, nu mă pricep la d'al de astea. Sau mai bine, învinovați-mă pe mine că sunt pismaș unde nu știu îndruga și eă la franțuzește. Vezi că nu voi să'mi aprinz paie în cap....

Doă școale de băeți și una de fete, cu câte patru clase primare este vatra de unde se respândește lumina cunoținței în popor.

Măsura de propășire și de învățatură la popor într'o localitate se judecă paremi-se, după gustul de citire al locuitorilor. Numiți D-voastră pe Câmpu-

lungeni cum veți socoti că e mai bine, după ce veți ști că în oraș nu se află nici o librărie. Eă nu mă bag, nu mă amestec în trebile D-voastră.

Vina nu este a mea, dacă vă voi mai spune că pe lângă cărțile didactice ce se află de vânzare la un cofetar și la un băcan, se mai găseșc la aceștia și câte-va din romanțele bucurăștene ce terfelesc literatura noastră națională. Cărți de știință și de literatură sănătoasă nici nu se pomenește.

Vă spuseiă aceste, numai să nu mă credeți vr'un cască-gură, vr'un perde-vară; alt-fel nici că mă deschideam gura; de aceea vă mă spu încă o dată, nu mă bag, nu mă amestec în trebile D-voastră: facă Câmpu-lungeni cum vor pofti; numiți D-voastră cum veți voi. Eă nu voi să știu, nu voi să auz, mă spēl pe mâini ca Pilat din Pont.

Mai toate balcoanele caselor mari și pălmarele caselor mai mici sunt împodobite cu ghiveciuri de flori. Ortensia însă și cercelușu sunt respândite foarte în oraș. Nu vezi o casă mai de Doamne ajută! să nu aiba două sau trei ghiveciuri cu ortensia, ori cu cerceluș, și se vede că le merge bine, căci sunt foarte frumos înflorite. Pe lângă densesle mă vezi mușcate, și coea și coea câte un trandafir de lună, garioafe și puțin oleandri.

Grădinițele tutulor caselor sunt pline de *amgrigai*, *cafea*, *ochiul boulu*, *căltunași* și încă câte-va feluri de flori, pe lângă zarzavaturî.

La Câmpu-lung, dacă vrei să mănânci carne în zioa aceea, trebuie să fii în piață la 4 ciasuri dimineața. Adecă povestea ăluia: când o frage fleica la bărație, să sfirie clopotul pe grătar. Alt-fel, la 6 ceasuri găsești pe măcelari răzuindu-și scaunele și spălându-le ca să fie gata pentru adoua zi.

Laptele de vacă este mai efin, de cât cel de oaie.

Têrgul de la S-tul Ilie este însuflețit. Neguțătorii veniți în bâlcîu, așteaptă cu nerăbdare pe Rucăreni și pe proprietarii de moșii și de codri de munți, cu cari fac mare alișverisuri.

Poamele ce pot dălnui sunt mai gustoase. Smeura joacă un rol însemnat. Imbelșugarea în oraș, pentru musafirî, este când încep a se cobori fetele cu smeura culeasă de la Lereștî.

Pe lângă acestea, cu cât ți se îngrășă ochii vîzînd oamenii și femeî, frumoși și plini de viață, cu atât te îngrețosezi, când vezi pe gușai.

Prin prăvălii și prin casele Câmpulungenilor nu se vîd cadre și icoane rusești, ca în partea câmpului, în spre Dunăre. Dară ici colo se află câte una nemțească.

Aceasta face să te pui pe gânduri. Și fiind-că n'am trecut Dunărea, nici Carpații dincolo, ca să vîd dacă cel de pe acolo, aș prin casele lor ce-va chipuri d'ale noastre românești, ori nu, adecă : cum se molipsesc mărginașii noștrii de mărginașii țerilor vecine, molipsescu-se și ei de-ai noștrii?

Istoria icoanelor și cadrelor îmi stă pe inimă, uite și îmi dă ghies ca să vorbesc. D-voastră judecați însă cu mintea ce v'a dat'o Dumnezeu, ca niște pricepuți ce sunteți, și apoi domiriți-mă și pe mine, că doară nu sunt de piatră, ca să nu simț și eu puterea luminelor D-voastră.

Nu s'ar găsi oare prin mănăstirile noastre, cari aș atâta mulțime de călugări, nu s'ar găsi oare, zic, vr'o căți-va călugări, de cari avem destul, slavă Domnului, cari să meargă cu icoane zugrăvite la noi, să vînză poporului nostru productele minții românești?

Ba eu socotesc că s'ar găsi, numai să albă ce vinde și voe de unde se cuvine.

Și cu atît mai mult cuvînt ar fi să fie îngăduiți întru a face o slujbă națională. Căci am vîzut chiar în bâlcîu la Câmpu-lung călugări vînzînd cruciulițe de plumb și de cositor, inele, cercei, brățări și alte lucruri ușoare, la care lucrau ei în vileag, impletindu-le din sirmă ; și unele lucruri ce aveau de vînzare, pare că nu erau tocmai potrivite cu tagma din care fac parte.

Dar îmi veți zice : de unde să ia icoane și cadre românești ca să le vînză.

Stați, oameni buni, nu vă pripiti, că și aceasta este o boală cu leac ; nu mă îmbulziți cu întrebările, că mă zăpăcesc și-mi pierz sărita.

Avem destule mănăstiri ziseiū mai sus și o mulțime de călugări, nu e așa ? Toți acești călugări ce fac ei azi ? Citesc ori nu citesc ; se roagă postindu-se ori nu se roagă. Petrec toată ziua în cităni și în rugăciuni ori nu. Dară chipurile lui Dumnezeu, ale sfintei Fecioare, și ale tuturilor sfinților, când ar ști o parte din ei să le scrie și să le zugrăvească, n'ar fi o lucrare d'o potrivă cu citania și cu rugăciunea ? Nu s'ar putea oare înființa o ast-fel de instituțiune în vr'o mănăstire ?

Ar voi, poate, să mă înfunde cineva zicîndu'mi, că ar fi fost mai lesne de înființat o asemenea școală desvoltătoare ideilor de religie, de patriotism, de naționalitate, de vitejie românească, în timpul pe când mănăstirile închinat, cu veniturile lor cele grase, erau în mîna Grecilor ; căci atuncî erau fonduri.

Răspunsul către ast-fel de oameni ar fi tocmai pe tocmai, cum zice românul : nați-o frântă că ți-am dres'o.

Păi bine, frăţioare, de Greci vorbesc eă ? Ce bine ne-a făcut nouă călugării Greci, ca să ne facă şi pe ăsta ? Bine a făcut stăpânirea de le-a luat averile din mână. Atăta mē tae capul pe mine să zic în privinţa ace-asta. D-voastră, ca mai ascuţiţi la minte, judecaţi şi spuneţi-mi dacă am dreptate aă ba. Apoi sfârşiţi ceea ce a mai rămas nezis de mine, căci ar fi multe de zis, pe care eă, cainicul de mine, nu le ştiu, nici nu le-am auzit.

Eă vorbesc de chinovii, eară nu de mânăstirile închinatē. Prin chinovii sunt sute de călugării, iară prin mânăstirile închinatē erau câte vre-o câţi-va numai, cari n'aveau altă treabă de cât ceea pe care o ştiţi şi D-voastră.

Şi apoi, cine cutează a arunca în spinarea grecilor înfiinţarea unei astfel de instituţii, paremi-se că ar voi să se atingă de chiriachii români.

D'apoi eă sunt aici, şi le voi pune mâna la gură, şi le voi zice: opriţi-vē hulitorilor, o vorbă să nu mai crâcniţi, că nu va fi bine de voi.

Eă ştiu că între chiriarchii noştri români, capi ai bisericii sunt oameni şi luminaţi şi cu dare de mână, şi cu simţiminte patriotice, şi cu dor de propăşire pentru tot ce este românesc. Şi dacă până acum nu s'au ocupat cu nişte astfel de lucruri, este, poate, că aă fost coprinşi cu alte lucruri folositoare religii.

Dacă s'ar găsi cine-va care să se ducă cu vr'o propunere în felul acesta, eă crez că nu s'ar întoarce desert.

Ca adecă : în vre-una din chinovile unde sunt atâţi călugării vr'unul din marii demnitari ai bisericii să dea binecuvîntare şi să îndemne pe cei mai îndemânateci să se îndeletnicească cu desemnul, ca să se înfiinţeze un

stabiliment de iconografie. Negreşit, că la început va fi modest; dară încetul, cu încetul se va perfecţiona.

Cei mai îndemânateci dintre călugării să se îndeletnicească cu scrierea şi cu zugrăvirea icoanelor, cei mai negustoroşi dintre dēnşii să fie însărcinaţi cu desfacerea lor, cutreerând ţara românilor în lung şi în lat, să le dea pe un preţ aproape de nimic, ca să se poată desface.

Pe lângă icoane, să mai tipărească, din când în când, şi câte o întâmplare din ţară din cele mai însemnate, vr'un chip d'ale vre-unui Domn vechiă sau nouă, ori d'ale vre-unui bărbat mare, bătrân sau tînăr român.

Cu acest chip s'ar tăia pofta nemţilor, grecilor sau lipovenilor, cari vin cu fel de fel de chipuri streine, numai româneşti nu, de a face propagandă streină românilor, cu bani româneşti, în folosul cugetelor streine ce aă asupra ţerii noastre.

Două lucruri bune ar eşi din înfiinţarea unui stabiliment de iconografie la noi : 1) călugării s'ar îndeletnici la o lucrare cuviincioasă şi potrivită cu făgăduiala ce şi-aă dat lui Dumnezeu, când s'au închinat mânăstirei, şi dezvoltându-li-se gustul desemnului, ar zugrăvi pe întrecute, care de care mai bine, ca să aibă căutare produsele lor, şi s'ar ajunge la a se înfiinţa cu vreme o şcoală de pictură română. Al doilea s'ar deprinde poporul cu subiecte religioase curat românesci, şi i s'ar hrăni mintea cu fapte şi viteji d'ale românaşilor celor desgheţaţi, cari aă speriat o lume cu voiniciile lor, de care nu se vede niciăeri prin casele ţeranilor închipuite asemenea voinicii uimitoare. Azi locul lor îl ţin nişte icoane şi nişte cadre cari nu sunt în firea românului.

Veniturite, de la asemenea întreprin-

dere s'ar întrebuița, o parte pentru îmbunătățirea stabilimentului, o parte pentru cumpărare de material brut, și restul în folosul celor ce lucrează și a celor ce vînd.

Eû, ca un netrebnic, am pus în sita alegerii câte-va idei proaste, eșite din capul meu al sec. Domnia-voastră, cei luminați, cei cu știință și cei cu putere, cerneli; și de va cădea vre-una bună, c'alt gând n'am, puneți mîna pe dînsa, și mai potriviți-o, mai peptănați-o, cum se zice, mai dichisiți-o și o duceți peșcheș cui se cuvine, ca să o pună în lucrare.

De nu veți găsi nimic bun, apoi aruncați la gunoiu tarîțele din sită, și nu mă dați tîrgului, că eû însu'mi îmi cunosc a mea nevrednicie de a scoate la lumină ce-va mai de Doamne ajută!

II.

Povestea ăluia, omul cade dintr-un pom și tot se odihnesce un an, dară mi-te noi cari veniam tocmai de la București, se putea să nu ne odihnim, măcar două zile? A doua zi, d'abia ne-am așezat. A treia zi am dat și eû cu nasul prin piață; după prînz am fost la fântâna lui Crasan și seara pe bulevard.

La 13 Iulie, sculându-ne de dimineață, am luat'o apostolește, cu cățel cu purcel, cu mare cu mic, spre Bughia. Am urcat coasta dealului ce stă cu fața spre Gropani. Din crîng în crîng, din stușiș în stușiș, am cutrierat mai toată coasta dealului. Soarele era în puterea lui, bun bucuros că scăpase de ploaia ce ținuse câte-va zile. Viind pe drum priveam uimiți și plini de mirare, vîzînd virfurile cele mai înalte ale munților albi de zăpadă. Auziți D-voastră? Zăpadă în luna lui Iulie! Soarele a-

runca săgețile sale cele arzătoare asupra ei, și neaoa de astă dată supusă căldurii, se prefăcea în apă.

Pare că vedeați cu ce mândrie soarele își preumbla privirile asupra piscurilor cari, în cea mai mare parte de an, sunt nesimțitoare la dragoste ce le arată ceta ce dă viață animalelor și vegetalelor.

Am cutrierat, zic, mai toată coasta dealului pînă am dat peste două tufișuri, aproape unul de altul, cari își împrumută umbră.

Între aceste două tufișuri ne-am așezat sălașul. Un prichindel de român vechi, fiu al unei văduve cu locuința în satul Bughia, se luase după noi, și ne-a prins bine, ne-a dat mare ajutor.

Am făcut, parte din noi o vinătoare de uscături printre crînguri, și am adunat destule spre a ne pregăti mîncarea de prînz. Altă parte ne-am făcut două frigări dintre nuelele stușișului, am tăiat carnea și am așezat'o la focul, ce așțarăm din uscăturile adunate.

Pînă să se frigă friptura, prichindelul ne aduse de la mîsa o mămăliguță, ce zisesem să ne facă, și apă rece de jos de la fântână.

De ar fi stat cine-va de o parte și ar fi privit la sălașul nostru, ar fi avut ce vedea.

La umbra stușișurilor ar fi vădut pe cei mai în vîrstă, între cari cel dintăi eram eû, cum stam tolăniți pe un covor de erbă verde d'asupra căruia așternusem un tartan; pe cei tineri rătăcind printre crîngurile vecine cu zburdălnicia vîrstei lor; codăneii, rîzînd și cu voioșie făcînd și ei trebă, cum puneau uscături mereu pe foc, ca să se facă jăratec pentru friptura de pe frigările ce le întorcea servitoarea; pe cei mici cum alergau

zglobii să prinză fluturei și să se sbeuiască printre floricele.

Maî poftă de mâncare ca aceea ce am avut cu toții atunci, după atâta drum, nu 'mî-aduc aminte să fi avut de mult.

În maî puțin de o jumătate de ceas, mămăligă, pâine, friptură, ouă și brânză de burduf câmpulungiană, se mistuiră. Le-am stropit și noi cu nițică apă de sapă de jos de la han, și cu de cea rece nemuritoare de care ne aducea prichindelul de român-vechiu de la fântână.

Acolo ne-am petrecut totă ziua, adunând flori de pe câmp, făcând mânunchiuri și apoi lepădându-le, să culegem alte floricele și să facem alte mânunchiuri.

Către seară ne-am luat catrafusele și am plecat. Pe cei mici i-am dus tiriș grăpiș, fiind-că am coborît dealul pe un povîrniș foarte înclinat, printre copăcei deși și stufoși până în marginea unui pîrîiaș mic, a cărui obîrșie este între dealuri.

Nu făcea el, cât sgomotul ce producea. Susurul apelor de munte se aude de departe. Tote apșoarele vin spumegânde din pricina piedicilor ce întîmpină în scursoarea lor. Și par că sunt tot învrăjbite, atâta de tare vuvuesc.

Se vede că lupta ce aū cu pietrele pe care le aduce pe cursul lor, ori lespezile pe spinarea cărora curg, și pe cari nu le pot urni din loc, le fac de murmură tot a gâlceavă.

Acî pe marginea acestui pîrîiaș, am stat de ne-am odihnit la umbra unor copăcei.

Cu anevoie am eșit la lumină, ca să mergem să vedem băile de la Bughia. Nu că vre-o pedecă a firei ne împiedeca, dar nu puteam urni din loc copiit culegînd la floricele. Maî

cu seamă floricea ochiul șarpelui său urechia șoarecelui, miozotis, (nu mă uita), era căutată cu sete și de cei mari și de cei mici.

Se putea să nu te ispitesci a culege vre-una din aceste iubite flori, pe cari o vedeai la vr'un loc, de care nu te puteai lesne apropia? Din locșorul unde era ea cățărata pe marginea apei, pare că te chema, și pare că era maî frumoasă de cât cele pe care le aveam în mână, căci lepădându-le pe acestea, ne incumeteam a culege pe cele maî cu greū de dobândit. Așa este omul, ce să zici? Nicî-odată nu se mulțumesc cu ce are; ar dori să aibă ce nu are.

Și intrînd în curtea băilor d-lui Gropan, proprietarul unui stabiliment de băi, am rămas mut de surprindere. M'am gândit la ceea ce i-a dat natura, și la ceea ce, el om necultivat, nu voesc a face. Totul este în starea sîlbatică, în care firea a lăsat fântănele de apă minerală.

După analizele ce auz că le-a făcut doctorul Bernad din Bucuresci, se dice că ar fi nisce ape rari în felul lor.

Se maî zice că o societate de oameni cunoscători de așa trebă i-a făcut propunere: să-i ia fântăna în întreprindere pe zece ani. Societatea să facă un stabiliment de băi sistematice și să-i dea și 20,000 lei.

El n'a priimit. Eū socotesc că guvernul ar trebui să intervie. Datoria sa ar fi să nu lase, să se părăsească un așa izvor de tămăduire pentru pățimași. Are o lege de expropriare pentru utilitate publică. Să'l indemne a face îmbunătățirile cerute de progres, saū, dacă se va îndărătnici să nu voiască, apoi să'l exproprieze.

Căci dacă norocul i-a dat pe mîini niște izvoare atît de prețioase, apoi

sunt în drept toți să se bucure de bunătaea lor, și aceasta în folosul lui bănesc, și în al tuturilor ca dătătoare de sănătate. Dacă el este codaciū, legea să treacă peste dēnsul în folosul omenirei suferinde.

De aci am trecut în al doilea stabiliment de băi, proprietate a familiei Laurian. Aci se vede însemnate îmbunătățiri. Însă se zice că apele nu au atâta putere vindecătoare ca cele de mai sus.

Și întorcându-ne acasă, suind și coborând, am ajuns la 7 cēsuri, căzuți de ostenelă; apoi somn ce am dormit în noaptea aceea, cu anevoe se pōte dobândi în oraș.

Ghimpī să fi fost în așternut nu i-am fi simțit. Am dormit duși, în cât tocmai a doa zi de dimineață ne-am deșteptat, pregătindu-ne pentru alte preumblări ce am mai făcut.

Apoi la 18 Iulie, dimineața am pornit la monastirea Ciocanu.

A mers și gazda cu noi.

Pentru acesta un car cu doi boi coviltirit și procoițat am închiriat pentru femeii și copii; noi bărbații merșerăm pe jos, adică al noștrii, părintele și încă trei prietenī, cu cari ne întâlneam în Câmpu-lung, și cu cari am făcut mai toate preumblările.

Ca să mergi la monastirea Ciocanu, apuci pe șoseoa ce duce la Bughia, pînă la un loc, apoi cārmesci la drēpta și după ce mai mergi nițel, cobori și mergi printre dealuri pe o scursoare de ape, printr'un sat, pe care il dai la spate și ajungi la riul Bughia.

Peste acest riū este o punte bună de trecut cu piciorul, iar carul dă prin apă.

Așa făcurăm și noi, și ne oprirăm dincolo la han.

Hanul era închis. Strigarăm și un

băiat gușat veni să ne spue, ca să mai așteptăm, că vine mă-sa numai de cât. Se dusesse, biet, să-și vază de niște purcei ce avea.

Dacă veni, băgă pe băiat pe o ferēstră, deschise ușa și ne dete nițică țuică.

Cheia de la ușa, vezi, era la bărbatu-sēu, și el se dusesse în târg.

Altă-ceva nu mai avea, ni se respunse, că n'are căutare.

Până să bem țuica, intrarăm în vorbă cu dēnsa, despre mai multe. Ea ne respunse la toate cum se pricepea și ea mai bine. Când veni vorba despre gușa fiului sēu, ea ne zise :

«Cum vedeți, domnilor, gușa fiu-meū este mică; s'ar putea vindeca; s'a vindecat mai mulți; dară lasă-l mai bine cu gușă, de cât să meargă la oaste, că mai am unul în miliție.»

Poate să fi avut dreptate femeea; noi însă nu i-am stat în potrivă, am plătit și am plecat înainte.

De ce mergeam, d'aia drumul se îngreua, el devenea din ce în ce mai anevoios, fiind-că suia la deal și numai pe pietriș; și înaintând, pietrișul se mărea.

Intr'acestea vedeam că începe a se înora, și până să băgăm de seamă și începu a ploua. Deschiserăm umbrelele; și ca de când m'apucaiu să vē povestesc, ea și încetă.

Ca să te sui de aci la mănăstire, două drumuri se deschide : unul pe la Mlaștinī, care este mai de ocol, altul mai scurt dară mai greū de urcat. Noi hotărârăm să mergem pe acest drum.

P'aici însă în loc de pietre, întâlneam pietroae. În urma noastră mai veneau încă două care, fie-care cu câte patru boi. Al nostru era cu doi, dară niște boi tineri și harnici.

Ast-fel era drumul așternut, adecă cu pietroae aduse de apele dealurilor de prin prejur și lăsate, spre a arăta trecătorilor ce pot ele când vin mari, umflându-se de ploă.

Ajungând la poalele dealului pe coasta căuia este mănăstirea, poteca pe care trebuie să te sui este așa de repede, încât d'abia cu piciorul te poți urca.

Ba încă, după ce că poteca este strâmtă, și cu făgașuri când într'o parte când într'alta, apoi pe la unele locuri este știrbită de apele ce curg de din sus. In zadar călugării cârpesc aceste știrbituri când cu găteje, când cu frunzet ori cu alte umpluturi; când plouă, se știrbește la loc.

Urcărăm, mai cu hăis, mai cu cea, mai cu umărul pe la loitrele carului, mai făcând gălăgie, și ajunserăm la poarta mănăstirei. Un călugăr o deschise și noi intrarăm; după noi intrară și cele-lalte două care. Am uitat să vă spui că acești mosafiri erau însoțiți de un tacâm de lăutari, cari ne-au scârțit cât fu drumul de lung.

Cel-lalt drum pe la Mlaștină dă pe la satul Albești, unde sunt carierile de piatră; dară acela este mai lung, și mai puțin greu de suit.

De oare-ce timpul era cam noros, și de oare-ce, din această pricină, am intrat în curtea mănăstirei, am crezut de cuviință să cerem voe de la părintele stareț să ne lase a mânca în curtea mănăstirei. Ne urcăm într'un fel de ceardac, locuința Starețului, pe o scară ce d'abia se ținea de veche, ce era.

Starețul nu era acasă; se dusese la vre-o altă mănăstire, pentru ceva chiverniseală; căci aci la Ciocanul, călugării sunt, când mâncați când nemâncați. Atâta sărăcie n'am mai văzut.

Pe zidurile locuinței stărițești erau însemnate cu condei de plumb, o mulțime de nume, ale celor ce cercetase mănăstirea. Prosă și versuri franțuzești și românești, cari mai de cari pricepute de cei ce le-au făcut, iară nu de cei ce le-au scris, erau d'asupra mai fie-cărui nume. Franțuzeasca nici de aici nu lipsi. Se vede a fi o molimă, a ne arăta, noi români, și mai cu seamă femeile, că scim limbi streine, către cei ce nu le cunosc. Invetăm pe din atară, câte va rupturi de stihuri, ale nu știu cărui scriitor, și apoi cu loc, fără loc, cu timp, fără timp, țoropoc! ne pomenim că le spunem tocmai la cei ce nu știu boabă din ceea ce vorbim sau scrim. Păcate părintești!

Nu mai spui ce am văzut în chilă starețului, că n'am ce; destul că ne-am grăbit a ne da mai curând jos, de frică să nu cadă cu noi pălimarul, ce-l înconjura chilă. Atât de vechi era.

Ne-am așezat și noi, două tabere: cei ce veniseră în două care, o tabără, și noi alta; ei în partea dreaptă a bisericii, noi în partea stângă. Biserica despărțea amândouă taberile. am întins două mese. Lor le cânta lăutarii; nouă ne cânta păsărelele.

Am început a mânca. Aveam două găște fripte, brânză, ouă, vin, aduse în coșuri, și o sticlă de țuică. Se întâmplase să fie într'o zi de Mercuri, Preotul și preoteasa, fără să știm, și fără să ne fi adus aminte de sfânta Mercurea, și aduseseră măslina și ceapă verde. Fu însă cu neputință a face pe preot și pe preoteasă să mănânce din merindele noastre. Atunci noi am făcut, ceea ce a făcut popa nemțesc când l'a luat, la socoteală nu știu cine, că de ce merge la biserică pe mâncate și apoi se grijește.

Știți ce a răspuns baratul? Apoi dacă nu știți să vă spui eu. El a răspuns: «Mai bine să fie Christos d'asupra purcelului,—căci el să vede că mâncase friptură de purcel,—de cât să fie purcelul d'asupra lui Christos.»

Așa am făcut și noi cu preotul, dară nu ni s'a trecut. Am început a mânca din măslinile lui, zicându-i să facă și el ca noi, adecă postul să fie d'asupra dulcelui, iar nu dulcele d'asupra postului.

Felul lor de a judeca fuse altul: Ei ziseră: «când e zi de post, apoi post să fie. Când e zi de dulce, dulce să fie.»

Dacă am văzut că nu-i putem incredința să judece ca noi, îi lăsarăm în plata domnului, să fie de post.

Încă mâncând vedeam că încep norii a se aduna. Ne-am sculat de la masă. Musafirii cei ce veniseră cu două care, se vede că tocmai târziu se deșteptară și cunoscură că nu era tocmai bine să mănânce cu lăutară în curtea monastirei, se încărcară și porniră de acolo. Noi lăsarăm copiii la car cu servitoarea, și împreună cu cei mai mari, ne urcarăm tocmai în vârful dealului, trecând printre niște fineață în floare, de-ți era mai mare dragul să privești la densa. Câte-va umbre de călugări, niște căzături de oameni, niște ființe, fleoși de bătrâni, o cosea cu nemilostivire.

Ca să ajungem în vârful muntelui, trebui să sărim părleazul, gardul care îngrădea coprinsul monastirei.

Priveliștea ce ni se arăta, ochii noștri o sorbea cu nesațiu. Dacă ar fi fost senin, am fi putut vedea mai limpede orașul Pitești, și Curtea de Argeș. Așa cum le-am văzut noi, printre negură, nu se deosibeau lămurit. Privind într'o parte și într'alta, în de-

părtare și la vârful dealurilor și munților vecini, numai iată că auzim tunând. Noi nu băgam de seamă ce se petrecea prin văi. Și aruncându-ne ochii și într'acolo, văzurăm ce n'am mai văzut până atunci, la vârsta în care mă aflu.

Norii, pasă-mi-te, se adunară prin văi, se îndesară, se înghesuiră, și începură a eși fulgere dintrânșii și a bubui tunetele.

Am rămas incremenit. Eu eram învătăat să văz fulgerele și să aud tunetele d'asupra capului meu, acum să văz și să auz tunetele sub picioarele mele! mă uitam și tot nu-mi venea să crez, și cu toate astea așa era.

Atunci mi-am adus aminte de chir Zefs, zeul zeilor elinești, și drept să vă spu, pare că o mândrie oare-care mi se furișă în inimă. Pare că îmi șoptea cine-va la ureche: Cu ce era acel Zefs al elenilor din vechime mai cât tine? N'ai și tu acum fulgerele la mult de picioarele tale?

Din uitucia aceea de mine, mă deșteptară tovarășii mei, cari mă siliră, să ne coborâm mai curând, dacă voim să nu ne boteze ploaia, care se urca acum pe munte.

Le-am mulțumit pentru aducerea aminte ce mi-au făcut, că eram om păcătos și nevoiaș, ca toți oamenii. Mi-am scuturat haina, lepădându-mă de fumul mândriei ce umbla să mă coprinză, am nesocotit șoptele ce-mi zbârnăiau pe la ureche, și am gonit de la mine deșertăciunea de a mă asemăna cu un Zefs, mai lacom, mai berbant de cât toți oamenii, precum spune la cărțile lor elinești, că era acel zeu al zeilor lor.

Am rămas creștin, precum sunt, și am lăudat în fundul inimii mele pe cel ce a făcut lumea din nimic, cu

toate minunile ce se pot vedea și ce nu se pot vedea.

Abia am ajuns în curtea monastirei, și unde începu să plouă, și ce ploae, Dumnezeu! ploae d'alea de par'că se deschisese cerurile și dădu-se drumul tuturilor izvoarelor de sus.

Abia am apucat de ne-am aciuit, cari prin tinda biseriței, cari pe sub pălimarul locuinței stărițesci, pe după niște tocitori, printre niște mese stricate și printre trâncănae de tot felul, puse acolo la adăpost.

Și adăstând acolo, ca să înceteze ploaia, am avut prilej să ved că toată obștea aceea era alcătuită din șease ori șapte călugări, și din vr'o două ori trei frătoi.

Casele cari înconjoară monastirea ca o jumătate de cerc în cari sed acești oameni, închinați monachiei, sunt mici, pitulate și povârnite într'o parte de vechi; murdare, cu uși de trebue să se aplece când intră în ele, cu ferestre mitite și nu toate ochiurile cu geamuri. Case de lilipuțieni, adică de pitici. Călugării, jigăriți, de pare că nu se peptănaseră de nici ei nu mai țineau minte, hărtăniți și nespălați, cu chipurile macre și ajunși de bătrânețe și de post.

Ce să zici, sărăcia este zugrăvită în această obște, cu toate grozăviile ei.

Așa cum erau, unii eșiau să bage în chilie te miră ce catrafuse, ca să nu le plouă; alții duceau câte o doamnă sau puțină la picătura streșinilor, alții ca să îngrijească cine știe de ce lucru de nimic, și mai toți cu picioarele goale, în cap cu câte un comănac pleoștit sau turtit în vre-o parte, cu zdrențele de pe dênșii sumese.

Intrând și eșind de prin chiliile lor, mi se înfățișa o icoană tristă a nemerniciei omenești. Gândurile mi se

duse departe, foarte departe, înapoi la timpul de sălbăticie a oamenilor.

Atunci mi-am zis : oare această mănăstirică să nu fi fost ea înzestrată de cei ce au înființat'o cu o cât de mică avere ? Eu cred că da; dară societatea în timpul din urmă a crezut de cuviință; să ia averile monastirilor și să le dea statului. Bine. Dară atunci societatea trebuia să îngrijească de acele umbre de oameni ce să găsescă adăpostite pe la monastiri, ori să desființeze cu totul obștea. În ce vor fi vinovați acești nevoiași să sufere cea mai îngrozitoare ticăloșie ?

Unu frătoiu pe așa ploae își găsise să se ducă de vale să aducă apă de la fântână. Când se întoarse era ud până la piele. Ne dete de băurăm. Drept să vă spui, așa apă ca aceea mai rar. Două pahare mari am băut și n'am simțit cătuși de cât vre-o greutate, și recă de pare că era pusă în gheață. Halal de așa apă !

Ploaea stătu, și până una alta, încercărăm femeile și copiii în car, iară noi călări pe picioarele noastre ne găteam a porni. Călugării stau pe dinaintea chiliilor lor și se uitau la noi cu jind. Vězându-i așa stând, te coprindea mila ; inima ți se înmoae când vezi dobitoacele, rāvning la bucătura ce bagă în gură, și te milostivești. Ce inimă să fie aceea, când vezi pe seamănel tēu, poffind lucrul de care tu te îndestulezi în veselie, și el, seamănel tēu, n'are și nu poate, și nu scie cum să-și agonisească cele spre traiul său ? Mi se pare că datoria societății ar fi să se gândească și la aceste ființe neînvățate și nepriecute, spre a le asigura un traiu, de și nu îmbilșugat, dară măcar îndestulător până când își vor mai tirii zilele pe această lume, pe care ei, fără să știe de ce, o urăsc.

Noi îi chemarăm și puserăm câte ceva fie-căruia în mână; și bine făcurăm; căci de o-dată patru din cei oare cum mai tineri, ne încongiurară carul, ne ajutară la scoborâș, de scăparăm cu față curată. Pare că era nădrăvan carul, mergea mai mult pe sus. de par'că n'atingea de pământ. Nu se mai simți nici fâgaș, nici știrbiturile ce mai făcuse poteci ploaea ce căzuse. Când ne văzurăm în vale, ne

luarăm încă o-dată zioa bună de la acești oameni uitați și de Dumnezeu și de lume, și mergând încet, încet, cum se merge cu boii, am ajuns acacă pe la șapte ceasuri seara, adecă în amurg.

De câte ori mă gândesc și azi de ceea ce am văzut la mănăstirea Ciocanul, de atâtea ori mă înfioresc de mărirea lui Dumnezeu și de uitarea de sine a călugărilor de acolo.

(Va urma)

P. Ispirescu.
culegător-tipograf.

TIPURI DE ACUM 20 DE ANI

PRÂNZURILE BUCUREȘTENE

BOERUL.

Cucoana Zizina de cât-va timp suferă de o boală, care în limbajul saloanelor Bucureștene se numește *migraine nevralgique*.

Această boală are o influență directă asupra *cestiunilor de bucătărie*.

Un om cărunt stă lângă ușă cu mâinele la pept și într'o atitudine religioasă: este pitarul Ghiță, vătaful de curte al Coconului Iancu, legitimul consorte al cocoanei Zizina.

— Ești un nerod!

— Dar coconiță...

— Mi se pare că ți-am spus de o mie de ori și nu vrei să înțelegi, că mie nu'mi plac *caliciile ciocoești*.

— Însă ești credeam...

— Ce credeai? De când ai îmbetrănit te ții numai de *zavisti*.

— Dar nu e nici o *zavistie*, așa să trăiești *coconiță*. M'am încredințat, că anghinarele, sparanghelul și *conservele* acelea, cum le numești d-voastră, se vind cu jumătate preț.

— Ei, și?

— Și *massu* Ernest le pune în socoteală.

— Monsieur Ernest! Monsieur Ernest!.. cât sunt de needucați bădăranii ăștia de *Rumâni*! Auzi mă rog... toate relele, tot Monsieur Ernest le face!

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, este datoria mea să priveghez: sunt slugă vechiă a casei coconului Iancu, îi mănânc pâinea de 23 de ani și nu'mi vine mie să las pe *lița* aceia de *sfântuț* să risipească sau să fure casa stăpânului meu.

— Să taci din gură, n'am poftă de loc să mai aud fleacurile tale.

— Ce să mai fie și asta... nu știu ce v'a abătut să mă și necinstești.

— Nu înțelegi, *bre ciocoiule*, că nu'ți dau voie să răspunzi, când îți vorbesc?

— Nu răspund, dar și d-voastră prea sunteți din cale afară...

— Cum? Ce-ai zis?

— Sărut mânușițele coconiță... nu v'e supărați.

— Ești afară! ești că o să mă apuce *nevricalele*... Aide, ești, îți zic... și altă dată să nu'mi mai aduci asemenea *havadișuri*!

Bietul pitar se strânse la pept și se pre-

gătia a se retrage, când ușa deschizându-se repede, îl împinse până în mijlocul salonului.

Coconul Iancu intră radios.

— Drăguță, *une grande nouvelle!* Am încăput și eu în noua combinațiune ministerială.

— Ah! vino să te sărut, *mon bon!*

Coconul Iancu înaintă spre femeia sa.

— Ce faci aci, Ghiță?

— Sărut mâna! Ce să fac? Coconița s'a supărat pe mine....

— Ei! lasă.... lasă, acum *m'am făcut vornic!* Și tu de ce te superi, dragă, așa *apropos de rien!*

— *Comment!* E un ciocoiu obrasnic!

— *Mimi chérie,* de ce'l maltratezi așa? *Pauvre vieux!* Ascultă, pitare Ghiță.... am hotărit să te pun în sfârșit și pe tine în slujbă. Ia spune-mi, îți place sub-prefectura plășii Rușfet?... ș'apoi e numai un cîas și jumătate depărtare de București. Spune-mi îți place?

— Vai de mine, stăpâne? Sărut mâna, asta e și visul meu de 23 de ani.

— Bine, bine! Măine să'n î aduci negreșit aminte: trebuie să dau întâiu *poruncă ispravnicului* ca să te recomandeze, căci așa se cere, după formele cele noi acum.

Pitarul Ghiță eși, confundându-se în complimente.

— Iancule!

— *Ma mie?*

— Nu uita să faci *polițian* pe băiatul cocoanei Smarande.

— Care?

— *Comment, tu oublies?* Cocoana Smărăndița, care ne face dulceți și cozonaci.

— *Mais c'est un drole!*

— *Bah!* ce'ți pasă?

— Mă voiū gândi. *A bientôt, chérie!*

Și coconul Iancu trecu repede în cabinetul său, lăsând singură pe cocoana Zizina, care trase cordonul clopoțelului.

— Franț! cheamă pe bucătar.

După 10 minute, *Monsieur Ernest* intră, zimbînd și resucindu-și mustața.

— *Bonjour madame.*

— *Jean est nommé ministre, demain...*

— *Grand diné, diné princier!* întrerupse bucătarul.

— *Je m'en rapporte à vous, cher Monsieur Ernest. Apropos! on vous accuse.*

— *Je parie que c'est le pitar. Ha! ha! qu'est-ce que ça me fait!*

Și după o convorbire pe acest ton de familiaritate, bucătarul eși tot cu același zîmbet, cu care intrase....

BANCHERUL.

Bancherul, când este Judan, prânzește tot cam judovește: gâasca e mîncarea sa de predilecțiune; când e German sau Francez, prânzește mai bine de cât Coconul Iancu, însă cu mai puțină cheltueală; când e Român, din nenorocire risipa e mai mare de cât însăși aceia a coconului Iancu.

Femeia bancherului nostru Hagi-Gheorghe cheltuește cel puțin 5000 galbeni pe an în toalete și voiage; acum e în Italia... Cei doi fi ai *hăgrului* fac studiu în Franța și educațiunea lor topește două sau trei mii galbeni pe an, iar când vor termina studiile, va fi greū a se înturna în țară mai înainte de a plăti câte-va zecimi de mii de galbeni datorii.

În florărie se fac pregătiri de masă; nu a-casă la bancher, ci la D-na Maria, cu care vei face îndată cunoștință, amabile lector.

Marița e la toaletă încă.

Bancherul întreține convorbirea următoare cu Chir Ionița, omul lui de credință.

— Ai adus brățara și broșa?

— Iată-le.

— Pune-le pe masă. Ce ai făcut cu polița lui Nicolae Berlicescu?

— Am fost, și vrea să schimbe.

— Iar! Să mă erte... Dacă va mai a-dăoga 5 procente, o schimb.

— I am propus, însă nu'mi dă mai mult de 2 și 1/2.

— Când e scadența?

— Măine.
 — Du-te în grabă la avocat, spune-î să o protesteze.
 — Am fost.
 — Ei?
 — O mulțime de trăsuri în curte, abia am putut intra.
 — Cum? ce era?
 — Ce să fie! L'au făcut ministru
 — Dracul să'l ia... Acum cine va îngriji de procesele casei?
 — Mi-a dat o scrisoare către un amic al seü, D-nul Corciocărescu : pe densus il însărcinează cu toate procesele casei noastre.
 — Frumos, zëu!... trimite polița la contuar, să facă secretarul protestul.. Auzi!.. D-nu Corciocărescu! Mă voiü duce mâine să vëd pe D-l ministru și să'l poftesc a-mî da om mai cum se cade în locu-i.
 — Eü mă duc?
 — Mai așteaptă puțin, poate voi avea trebuință de tine.
 O damă ca de vre-o 28—30 ani deschide portiera salonului și înaintează în vârful degetelor până lângă *hagiul* nostru, care o priimește în brațe.
 — Ah, tu ești!
 — Eü și cu mine, puñule!...
 — Tärziü te-ai sculat azi, dragă.
 — Am fost la *belle-vue* aseară; și după aceia, nu știu că am stätut până la 3 la Zamfir?
 — Azi dinineată te-am lăsat dormind încă, și am eșit la 9 ore.
 — Tu ești deprins... însă eü.
 — *Miticule!*
 — Dragă!
 — Ți-au adus actul de cumpërătoare al casei?
 — Da; însă știu că mai rămăsese un rest de 1800 galbeni.
 — İ-am dat, sunt acum 10 zile.
 — Oh! dacă ai ști, ce mi s'a întëmplat?
 — Ce e, puñule?
 Și Maria se aruncă plângënd pe sinul lui.
 — Dar ce este? Ce este, nebuno?

— Vërul meü era să fie dat în judecată, măncase 1200 galbeni, și tu cunoști inima mea... l'am scăpat!

— Ei, și trebuie să plângi pentru atâta!
 Bancherul se puse la o măsuță și scrisse un bilet.

— Du-te la casier și să-ți numere îndată 1200 galbeni.

Chir Ioniță eși.

Maria veni rețede lângă hagiul, care nu se ridicase încă de la masă, și se puse în genuche pe un taburel, ce era lângă densus.

— Iubești tu pe pisicuța ta?

— Ce mai este? întrebă bancherul, care se pare că înțelese semnificarea noiei desmîerdări.

— Dar nu te superi?

— Nu, vezi bine...

— Jură-mi, că nu te superi.

— Ți-o jur!

— Am ales eri la *ville de Lyon* o mantilă de dantelă și 3 rochii.

— De ce nu'mi-ai spus adineaori până a nu pleca Ioniță?

— Vezi, mă genam înaintea lui.

— Sunt frumoase rochiele?

— O! nu se poate ce-va mai de gust.

— Bine, bine..... de-seară le veï avea.

Un servitor intră.

— Masa e gata.

Amanții financiari trecură în florăriă, unde-l aștepta un prânz splendid.

Mulți oameni au naivitatea de a se întreba, când un bancher face faliment : cum se poate să cadă un bancher atât de mare? un bancher atât de abil? un bancher atât de onest?

Ar fi mai natural, credem, a se întreba : cum oare să nu cază?

FUNȚIONARUL.

Directorul măimutează lucsul ministrului, șeful de secțiune pe acel al directorului și așa mai înainte.

Intr'o cameră strîmtă, care servește de cabinet de lucru al D-lui Măsgăliceanu și

de sofrageriă tot de-o-dată. Cooana Sița sade la masă lângă soțul ei. Măncarea e mai mult de cât modestă, serviciul indică negligența cea mai complectă, nimic, afară numai de persoana cocoanei Sița, nu arată, că stăpânul casei e însurat.

— Supa e neagră ca tăciunile, observă D. Măsgăliceanu servitoarei.

— Apoi de, Domnule, ce să fac și eu mai înainte? n'avea cine să ia spuma! eu sunt la toate și am stat un cîs până să peptăn pe coconița.

Cocoana Sița aruncă o privire amenințătoare servitoarei, iar Măsgăliceanu întinse o bucăciică de pâine în sare, suspinând adânc.

— Ce mai e?

— Spanacul acesta și piftele, răspuse servitoarea.

— Dar friptura?

— A dat frigarea pe cărbunî și s'a ars.

— Ad'o mai curând și nu tot da la tălmăcirî, obrasnicî! zise cocoana Sița și apoi adause către bărbatu-său:

— Am fost erî la cocoana Săftica și am vîzut programul operei.

— Așa? Prea bine, răspuse mașinalmente Măsgăliceanu, cufundat în gânduri.

— Cooana Săftica s'a abonat...

— Sițo, nu'ți pare că spanacul e afumat?

— Direcția Operei a angajat acum și pe Steller.

— Tu'mî vorbești de Operă, și bucatele nu se pot mânca...

— Ce stric eu? dacă slujnica e ticăloasă!

— Bine, dragă. Însă ar trebui și tu să îngrijești?

— De cât-va timp, nu știu ce ai, de'mî faci tot felul de observații!

— Negreșit, pentru că vîz prea multă neîngrijire în casă.

— Neîngrijire? Nu cum-va eu sunt bucătareasa D-tale?

— Pentru ce'mî vorbești ast-fel?

— D-ta mă crezi atât de neroadă, în cât să nu te înțeleg? Ah! cât sunt de nenorocită, D-zeul meu ... cât sunt de nenorocită!...

— Nenorocită?

— Da, pentru că eu îți vorbesc de Operă și D-ta imî vorbești de bucătăria. Eu n'am fost crescută ast-fel, Domnule, în casa părinților mei. Când m'ai luat în căsătoria, nu m'ai luat pentru acest scop!

Și D-na Măsgăliceanu aruncă șervetul cu necaz și se sculă de la masă plângend.

— Sițo! dragă Sițo! tu știți prea bine, că noi n'avem mijloace de a ne abona la Operă.

— Așa! dar venitul zestrii mele, Domnule?

— Zestrea? tot venitul nostru este de 300 galbeni, și avem două fete, de a căror educațiune ar trebui să ne îngrijim.

— Nu'mî pasă! Un om de inimă nu se insoară când nu are mijloace de a ține pe femeia sa la înălțimea rangului ce ocupă în societate... Săftica n'are mai multă zestre de cât mine, și bărbatul ei nu o privează de nici o plăcere.

— Însă, dragă, eu nu pot întreprinde meseria de jucător de cărți.

— Nu știu eu... joacă, cântă... eu sciû un singur lucru: scoate parața din peatră seacă!

Discuțiunea fu intreruptă de servitoare.

— Coconița, a venit un boer.

— Cine este? întrebă Măsgăliceanu.

— Nu știu: mî-a dat hărtia asta să dau coconiței.

— A! știu, zise cocoana Sița, luând hărtia; — este abonamentul de la Operă. Spune-i să poftescă dimineața să-i număr banii.

Servitoarea eși.

— Ce-ai făcut pentru D-zeu, Sițo?... nu te gîndești...

— M'am gîndit.

— Ei bine! dacă nu înțelegi, citește scrisoarea, ce am primit astă-zî, și pe care nu am vroit să ți-o arăt!

Și D. Măsgăliceanu citi următoarea epistolă:

«Domnul meu, vî rog și de astă dată să «bine-voiți a'mî trimite plata pensionatului

«trimestrului August, sperând că veți avea
«estrema bună-voință a nu neglija aceasta,
«pentru că voiți fi nevoită a întrerupe stu-
«diile Domnișoarelor fiicelor D-voastre! Am
«onoare, etc.»

(Va urma)

— Ceia ce va să zică că, de nu vom
plăti, va trimite fetele a-casă.

— Nu'mi pasă... fă cum vești, poate să le
trimiță în bună voiă, eu însă pentru fetele
D-tale, nu vreau să riză toată lumea de mine!

St. Vellescu.

G E L O S.

*Fragedă și mlădioasă ca lăstarul unei vite,
Delicată ca parfumul unei flori de trandafir,
Rotunjind pe lângă buze zâmbitoarele-î gropite,
Ași voi o viață 'ntreagă s'o privesc și s'o admir.*

*In adâncă ei privire sufletu-mă se oglindește,
Pe când ochii stau la pândă nemișcați și visători,
Și'n tăcerea unei clipe, numai inima vorbește,
Numai cugetul dezmeardă feciorește-le comori.*

*Vântul îi respiră părul, luna n'raze îl închee,
Și când aerul se mișcă, sorbind glasul ei duios,
Uit că vântul e nălucă și că luna e femee,
Și din liniștea iubirei, tresărind, deviu gelos.*

S. Mojdreanu.

S A N D A.

(Urmare și fine).

VIII.

In ajunul Bobotezei se opri o sanie proastă înaintea cărciumei lui Moș Ilie. Dintr'insa se coborâ un om îmbrăcat într'o bundă țărănească cu carâmbi lungi, cu căciula pe urechi și cu pușca pa spate. Moș Ilie crezând că e suprefectul, eși afară, și cât de mare îi fu mirarea, când în locul lui zări pe Mărgărit. Era Mărgărit aievea. El strinse

mâna lui Moș Ilie, care nu prea era bucu-ros de acest mosafir. Mărgărit intră în cărciumă și se așază în voie bună.

— Nu te îngriji, Moș Ilie, zise el cărciumarului, nimeni nu știe că sunt aci și mâine ai să știi și tu pentru ce am venit, adăugă el zimbînd.

— Unde ai fost atât amar de vreme? îl întrebă Ilie.

— Dincolo, peste munți, unde am mun-

cit și mi-am câștigat ceva bani ca om cinstit. Acum fă bine și adu-mi vin, vin de Odobești — uite-te am cu ce să-ți plătesc.

La aceste cuvinte și scoase câți-va galbeni. Vederea aurului cam domoli frica lui Moș Ilie, care se coborî iute în pivniță, spre a aduce vin. Abea eșise el, și Mărgărit deschise încet ușa înspre pridvor și intră în odaia Sandei. Fata era singură. Ședea pe divan lângă masă, pe care ardea o luminare de seû într'un sfeșnic de aramă.

— Sando, strigă el și se repezi la dânsa. Ea tresări, scoase un țipet și căzu ca moartă în brațele lui. El o strânse la piept, o sărută pe frunte și pe gură, și se uită ca răpit în obrazul ei străluminat de o fericire nespusă.

— Știam că o să vii azi, Mărgărite, știam, știopti ea.

— Bagă de seamă ce am să-ți spun, zise Mărgărit. Când s'o culca tat-têu, tu să eși pe furiș din casă. Eû am să te aștept la întâia respântie a drumului ce duce în munți. Dar îmbracă te bine că-î frig afară. Eû acum trebuie să mă întorc în cârciumă. Numai spune-mi încă ceva: mă iubești?

Ea nu răspunde nimic, dar îl cuprinse cu brațele, se ridică în vârful degetelor și îl sărută pe buze. El o lăsă încet să se așeze pe divan și apoi intră în cârciumă, unde găsi pe Moș Ilie turnând vin roșu în două pahare mici.

— Am dat bună ziua Sandei, zise Mărgărit ușor și se așeză pe laviță.

Cârciumarul se uită lung la el și îl întrebă:

— Ți place?

— E frumoasă și dragălașă ca tot-d'auna.

— Biata copilă, suspină Moș Ilie știu tu, că am de gând să o duc la doftori în streinătate?

— Să dea D-zeu să fie cu noroc? zise Mărgărit. În sănătatea Sandei, urmă el, închinând paharul.

Amîndoi își deșertară paharele într'o clipă. Faptul că Mărgărit închinase în sănătatea Sandei împăcase pe cârciumar. Fața i se însenină, s'așeză lângă Mărgărit și începu a-i povesti cum își va orândui traiul, când se va însănătoși Sanda.

Mărgărit nu zise nici un cuvânt, el se uită la pământ pierdut pe gânduri. Când cârciumarul tăcu, Mărgărit se sculă și scoase din șerpar un ceas de argint.

— E aproape zece, zise el, sunt ostenit

rêu și mai trebuie să mă duc până la Tervești. Am să măiû la Strigă-n-drum.

Își luă cojocul, atarnă pușca pe umăr și scoase bani să plătească.

— Astăzi fac eu cinste, zise cârciumarul, pune-ți banii la loc.

— Noapte bună, Moș Ilie.

Îi întinse mâna și eși. Mai întâi apucă drumul în spre Tervești, apoi se întoarse îndărăt. Când ajunse iarăși înaintea cârciumei obloanele erau închise. Numai în odaia Sandei se mai vedea lumină. Peste puțin se stinse și aceea.

Era o noapte senină. Sus pe bolta cerului scliepau stelele, în dosul munților se vedea răsărind încet luna bălaie și zăpada înghețată sticlea sub razele ei. Albeața care se întindea până unde ajungea ochiul, respândea o lumină taînă. Domnea o tăcere adâncă, numai din când în când s'auzia lătratul câinilor din târgușor. Mărgărit sta rezimat de un stâlp al ceardacului de la cârciumă și asculta. Inima îi era apăsată, fie-care clipă îi părea o vecnicie și o îndoială dureroasă, de va veni Sanda sau ba, îl cuprinse cu încetul. De-odată auzi niște pași ușori ce se apropiau; ușa grădinei scârțâi în țitani. Era Sanda. El s'apropiă repede, o apucă de mână și zise încet:

— Eû sunt, Sando. Drumul nu-î departo; — într'un ceas cel mult vom ajunge la țintă. Dar umblarea prin zăpadă e grea, și când te vei simți ostenită, să-mi spui, dragă. Am să te duc în brațe. Dar ești destul de bine îmbrăcată?

— Am luat cojocul tatei, răspunde ea, e cam greu, dar ține cald. Nu mi-e frică că oiû îngheța.

* * *

Sus, d'asupra munților acoperiți de păduri, se înalță falnică stâncă dracului, înfruntând vijeliile și vijorul. Virful ei se întinde în văzduh cu două brațe uriașe d'asupra unei prăpăstii fără fund. Pe unul din aceste brațe la marginea prăpastiei, ca spânzurată în aer, e o bisericuță dărâmată, uitată din bătrâni. Nici un hrîsov, nici un pomelnic nu ne spune cine a fost ctitorul ei și nici poporul nu știe cine i-a pus temelie. Odinioară aû dus acolo o viață pustnicească niște monahi ce fugiseră de valurile lumii. Dar de când țin oamenii minte, nu se mai pomenește să fi fost locuită. Acoperișul e putrezit de vreme și ploaie, prin găurile fe-

restrelor și surpăturile zidurilor suflă vântul șuerând, toate zugrăvelele sunt șterse; numai în-spre soare apune aproape de ușe s'a mai păstrat în tinda bisericeii icoana Sf. Petre cu cheile raiului în mână. Arare-orî se rătăcia un om muritor pe acolo și inchipuirea poporului vedea în această surpătură un lăcaș de năluciri și dureri necurate. În fie-care miez de noapte — așa spune credința poporului — se scoală sihaștri, ce au trăit odată pe acolo, din mormintele lor seculare și își fac slujba, până când revărsatul zorilor îi gonește în mormintele lor... Mai ales însă în noaptea de Bobotează, când se deschide cerul, atunci se strâng iezmele toateși toate sufletele morților de prin prejur și până jos în vale resbate sunetul dogit al clopotului ce se trage în biserică și cine îl aude își face cruce și zice «tatăl nostru».. Mărgărit cunoștea toate aceste povești, dar nici nu se gândea la dânsul pe când se suia la biserică, ducând de mână pe Sanda și șioptindu-i din când în când câte un cuvânt, ca s'o îmbărbăteze. Așa schimbară numai puține cuvinte. Tăcerea cea adâncă, întreruptă câte-odată de urletul depărtat al vr'unui lup, așteptarea îngrozitoare a momentului hotărîtor, când se va întâmpla minunea și când ochii Sandei se vor deschide, toate acestea umpleau sufletele lor de un fior sfânt. Nu mai aveau de cât vre-o sută de pași, ca să ajungă, când de-odată, Sanda se opri oftând:

— Nu mai pot!

Fără a răspunde un cuvânt, Mărgărit o luă în brațe și stringînd sarcina cea dulce la pîeptul său, urmă drumul înainte. Încă câte-va minute și ajunseră la vârful stîncei. Înaintea lor era biserica scaldată de razele tremurătoare ale lunei, acoperită de zăpadă ca de un lîțoliu alb. Domnea o tăcere ca în morment. Mărgărit lăsă încet pe Sanda jos, scoase ceasul: — mai lipsiau câte-va minute până la miezul nopții.

— Acum urmează-mă, zise el încet, o apucă de mână și o duse până la marginea prăpastiei.

Apoi îi întoarse fața către răsărit. Câte-va minute stătură așa; Mărgărit închise ochii și se ruga încet. De odată Sanda se cutremură, mâna ei tremura într'a lui.

— Mărgărite, strigă ea, par'că am văzut ceva luminos înaintea ochilor.

El o cuprinse cu brațele.

— Încă nițel, zise el abia răsufliind și te

duc acolo la zid înaintea icoanei sf. Petre, ca să te rogi.

El se întoarse și merse cu dânsa spre biserică. De-odată rămase ca încremenit; auzise pași de om, cari se apropiară și apoi se văzu o umbră ce venea ca vântul pe cărarea ce ducea la vârful stîncei și într'o clipă, recunoscură pe Miron gâfâind înaintea lor. Chipul lui era groaznic.

— Cine-e acolo? strigă Sanda înspăimântată, alipindu-se de Mărgărit.

— Eu sunt, eu, Miron, și am venit să te scap din mâinile acestui nelegiuit.

El s'apropiă de dânsa și voi să o smulgă din mâinile lui Mărgărit. De-odată Mărgărit se aruncă ca un leu asupra lui și într'o clipă ei se cuprinseseră; se uitară câtă-va vreme țintă unul la altul și apoi începu o luptă pe moarte. Sanda sta amețită și mută și asculta gîfîitul luptătorilor. De-odată auzi un horcăit greu și apoi se făcu o tăcere adâncă. Mărgărit sări în sus, cu o lovitură de picior dete la o parte leșul lui Miron, apucă pe Sanda de mână și o tîri repede la zid.

— Unde e Miron? întrebă ea, când se opriră.

El nu răspunde, ci zise cu grabă.

— Acum, roagă-te iute.

— Dar unde e Miron? întrebă ea încă odată cu glas jalnic și începu a plînge.

— Roagă-te Sando pentru numele lui D-zeu, strigă el desnădăjduit, roagă-te.

Și ea începu a zice «tatăl nostru» cu o voce năbușită de lacrimi. Cum isprăvi s'apropiă Mărgărit, o apucă cu mâinile de cap, se plecă către ea și o întrebă cu un glas tremurător:

— Vezi?

El nu răspunde. O întrebă încă odată, buzele ei se mișcară dar nu putea rosti nici un cuvânt. El o luă în brațe, alergă până la marginea prăpastiei și strigă:

— Vorbește, dar vorbește, Sando. Acolo e biserică, aci înaintea noastră până unde ajunge ochiul e zăpadă albă, sus pe cer e luna și aci de desubtul nostru e prăpastia fără fund. Așa-e că le vezi pe toate?

— Nu! răspunde ea cu greu.

El rămase un minut înmărmurit, nepricepînd noîma lucrului.

— Dar nu se poate, reîncepu el și cuvintele zburau de pe buzele lui, dar tu ai văzut cerul deschis, tu singură mi-ai spus-o. Tu te-ai rugat înaintea icoanei Sf.

Petru. Și acum, e noaptea de Bobotează, când se împlinesc toate dorințele. Nu e așa, tu le vezi toate, vezi luna, și cerul, și obrazul meu . . . și ochii mei.

— Nu! toate sunt întunec înaintea ochilor mei, murmură ea.

Mărgărit atunci izbucni într'un riset îngrozitor, care suna fioros prin tăcerea nopții,

Lăsa jos, fata care rămase ca zdrobită la picioarele sale. O clipă stătu și el mut și nemșcat ca un amețit, cu ochii țintiți la pământ. De-odată ea ridică capul și zise încet cu un glas tinguitor: Mărgărite!

În acest moment, două stele căzură în văzduh. Mărgărit tresări ca apucat de friguri, apoi se plecă spre Sanda și i zise cu o liniște stranie :

— Văzut-ai două stele căzând? Auzi tu clopotul cum sună? E semnul că se scoală sihaștrii din morminte. . . Iată-ți că vin . . . se apropie . . . vor să ne apuce . . . iată și Miron! . . .

Și plin de groază apucă pe Sanda și o ridică în brațe.

— Vezi tu, dragă, vezi? oh! vorbește, și șopti el.

— Nu, murmură ea.

El atunci mai făcu un pas, se uită o clipă în prăpastia cea fără fund de desuptul lui și strângând pe Sanda la pieptul său, s'asvêrlu cu dânsa în adâncimea beznei..

Un strigăt pătrunzător sfâșia lăcerea... și apoi se făcu iarăși o liniște de moarte...

Dr. M. Brociner.

DISCURS

ROSTIT LA

ÎMPĂRȚIREA PREMIILOR CONSERVATORULUI DE MUZICĂ ȘI DECLAMAȚIUNE DIN BUCUREȘTI.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
de D-I CONST. I. STANESCU.

Domnule ministru,

Comisiunile delegate să asiste la examenele conservatorului de muzică și declamație au constatat, prin raporturile înaintate ministerului, progresul făcut într'acești pînă urmă ani, și a arătat serviciile aduse de conservator pentru studiul artei dramatice și pentru răspândirea gustului muzical în țară.

Comisiunea delegată de d-voastră, d-le ministru, în anul acesta a constatat asemenea progrese vedite în multe din clasele conservatorului.

Rolul conservatorului în instrucțiunea noastră publică, se face însă pe viitor mai greu dar și mai folositor.

Deciziunea luată de comitetul teatrelor de a se face o încercare de operă română, impune unor clase ale conservatorului îndatoriri cu mult mai mari.

Dar era timpul, d-le ministru, să se compecteze teatrul nostru de dramă și comedie cu o parte muzicală mai determinată

Era timpul de a asigura pre aceia cari, înzestrați cu o voce frumoasă sau cu dispozițiuni netăgăduite pentru vre-un instrument, că pot intra cu încredere în conservatorul nostru și că, terminându-și acolo studiile, ei vor găsi pe scena și în orchestra teatrului românesc locul de unde, puși în fața publicului, să poată cuceri și onorurile convenite adevăratului talent și răsplata materială datorită acelora ce și au consacrat junețea, studiilor serioase.

Era timpul, într'un cuvânt, de a încerca propriile noastre mijloace și de a ne da socoteală de ce putem face prin noi înșine; cântând în limba noastră, pe scena noastră, cu artiștii noștri.

Aceia cărora li s'ar părea îndrăzneață deciziunea comitetului teatrelor pentru începutul operei române, să fie încredințați că s'a studiat destiunea în toate amănuntele ei, și că direcțiunea teatrelor cunoaște mijloacele de care dispune spre realizarea scopului urmărit de dânsa de mai mulți ani.

Noi, d-le ministru, grăbind începerea ope-

rei române, am fost călăuziți mai cu deosebire de o credință, și această credință este, că numai ast-fel conservatorul nostru 'și va putea dezvolta toate puterile sale și numai ast-fel teatru național va putea profita de toate roadele dobândite, având atunci zilnic privilegiu de a se folosi de dăsele.

Intr'un timp, d-le ministru, când, mulțumită guvernului și inițiativei private binefacerile învățământului se întind în cele din urmă unghiuri ale țerei, când înmulțirea școalelor profesionale înlesnește tutulor cariere independente... cine știe... cine știe câți tineri cu aptitudini speciale pentru vreun instrument și mai cu seamă câte tinere fete înzestrate de natură cu voce, nu 'și vor găsi resurse de existență onorabilă în dezvoltarea ce se dă astăzi conservatorului și teatrului național ?

Este adevărat că cariera artelor are multe greutatea de biruit, dar tot cu dăsa și gloria și avuția sunt mai adesea ori asociate; tocmai fiind-că câmpul lor de străbătut este fără margini și fiind-că artiștii vorbesc lumii întregi într'o limbă universală.

Comisiunea d-voastră, d-le ministru, cu tot interesul cu care a examinat resursele musicale de cari ar putea dispune conservatorul nostru pentru realizarea scopului ce urmărește, a studiat însă cu un interes, cel puțin egal, clasa de declamațiune din care ați eșit mai toți junii artiștii cari fac astăzi podoaba scenei române, și care mai cu deosebire în stagiunea trecută au probat publicului că merge către un progres necontestat, izbutind să fie aplaudați în interpretarea pieselor celor mai dificile de Goethe, de Schiler, de marele Schakespeare și mai cu seamă în piesele iubitelui nostru poet național Alexandru.

Comedia modernă, ale căruia tipuri sunt astăzi pretutindeni mai mult locale, a găsit asemenea în anul acesta interpreți abili printre foștii elevi ai clasei de declamație din conservator.

Tipurile create de artiștii noștri au fost cu atât mai apreteuite de public, cu cât modelurile ce servise de normă autorilor acelor comedii fusese copiate dupe natură chiar la noi în țară, și ast-fel erau și mai ușor de imitat de artiștii și mai ușor de apreteuit de spectatori.

Dar, ori cât de indulgent ar fi publicul nostru, d-le ministru, pentru succesele artiștilor noștri dramatici, ori cât de indul-

gente ar fi chiar comisiunile d-voastre examinătoare pentru elevii din conservator, fiind negreșit socoteală de dificultățile cu cari vor avea mult timp să se lupte încă artele la noi, nu ne facem nici o iluziune de distanța ce desparte instituțiunile noastre artistice abia începătoare, de instituțiile analoge din străinătate.

De aceea vom lua libertatea, într'această zi solemnă, să rugăm pe d-nii profesori ai conservatorului de a îndoi zelul și activitatea d-lor, să 'i rugăm de a repeta fără preget elevilor, chiar din ziua intrării lor în conservator, că aici lecțiunile nu se fac de cât în vederea unui scop determinat care este acela de a dobândi o educațiune artistică indostulătoare pentru înțelegerea maeștrilor celor mari.

Nimeni însă, d-le ministru, nimeni nu va putea mai mult de cât guvernul să grăbească realizarea viitorului, ce toate inimile iubitoare de arte doresc conservatorului nostru, interesându-vă în parte de tot ce 'l ar îmbunătăți, de ori ce 'l ar putea apropia de cele-l-alte conservatorii din străinătate.

Asociați dar, d-le ministru, înalta d-voastră protecțiune la urările inimilor noastre pentru prosperitatea artelor.

Dați-le mijloacele de cari ați trebuință spre a însemna și artele o dată memorabilă în anelele țerei noastre, în care atâtea date strălucite s'au înscris într'aceșii din urmă ani.

D. Ministru al cultelor și instrucțiunei publice a răspuns :

«Ori și cine dorește ridicarea culturai naționale, trebuie să dorească ca conservatoriile noastre să facă pe fie-care an progrese solide, căci ele ocupă un loc important în întregul sistem al învățământului public.

Pe lângă dezvoltarea artei dramatice, felul lor principal este a ne iniția în înțelegerea muziceii, a acelei arte care răpește inimile și spiritele spre regiuni mai înalte. Închipuirea populară zice că ingerii se udesc în cer pentru a cânta și lăuda pe Dumnezeu. Această închipuire arată ce preț pune poporul pe arta muzicală, care este expresiunea cea mai pură și tot deodată cea mai puternică a simțimintelor noastre interne. În arhitectură, în pictură, în sculptură avem d'inafntea noastră încă lucruri omenești pe cari le idealizăm. Când auzim însă o simfonie a lui *Beethoven*, adese ori

ne simțim transportați în afară de cercul vieții pământestii spre sfere cu totul ideale. Importanța școalelor de muzică, și când se pronunță numele de școală, de la sine trebuie să urmeze și complimentul ei, progresul.

A face ca muzica să pătrundă cât mai mult în cercurile societății noastre prin practica ei, este una din țintele conservatorului. Ea se îndeplinește prin putința ce fie-care are de a învăța un instrument chiar pentru plăcerea sa personală.

A face să cunoaștem și să ne bucurăm sufletește de opurile geniurilor muzicale este o a doua țintă. Ea nu poate fi atinsă de cât prin crearea unei orchestre și a unui cor stabil în stare de a reproduce poemele muzicale cele mari.

A face ca talentele ce ecsistă la noi să se poată dezvolta în mod sănătos și normal, pentru a ajunge la perfecțiunea cea mai mare fie în eecutare, fie în compunere, este a treia țintă.

Sper că patria noastră, care prin voință și muncă a pășit cu pași repezi înainte, va complecta și în această parte a culturii ceea-ce lipsește, pentru a ajunge ast-fel la o dezvoltare armonioasă în toate ramurile omenești. Speranța mea e certitudinea când avem în capul națiunii pe Suveranul nostru, înțelept și iubitor al binelui. De aceea și numele lor să răsună aci ca pretutindenți, aci mai mult încă, unde e vorba de cultura națiunii.

INSIR'TE MĂRGĂRITE CU DALBE FLORI AURITE.

— B A S M U (1) —

A fost ci-că, mare, odată, da de mult de tot,
când avea ursu coadă
și dădea salcia roadă,

un împărat tînăr. Și ăst împărat, când îi dădea răspas trebile împărăției, se mbrăca tiptil și se ducea să se plimbe. Așa, iacă trece odată pe dinaintea palatului unui împărat vecin, ș'acolo uitându-se pe geam vede p'ale trei fete ale împăratului ăluia. Acuma, el ne-fiind din fire așa ndrăznet, cum le-a văzut că se uită și ele la el a și coborît ochii în jos și nu s'a mai uitat la ele, da auzi pe una din ele zicînd :

«Eū aș lua de bărbat, pe flăcău-ăsta de trece călare, și de-o vrea și el să mă ia pe mine, 'i-aș ține casa 'ntr'un fus de tort.»

Cum 'i trecu pe la urechea împăratului vorbele astea, puse călcăile 'n burta calului și'l mai invărti și'l mai suci, ca s'auză tot.

— Alta zicea : «Eū 'i-aș invirti casa pe doē mere de aur.

Iară a d'a treia zise : «Ba eū 'i-aș face doī copii cu totu și cu totu de aur.»

Pe 'mpărat l'ar fi ademenit nu l'ar fi ademenit ale două fete d'intăiu, da când o auzi p'a d'a treia, s'a isprăvit, că el nu mai putea de dragul copiilor.

Și curmă calea și se 'ntoarse acasă, iar a doua-zi, când se revărsa de ziuă, se imbrăcă cu straie mândre 'mpărătești, încalcă p'un fugar d'ăia strașnicii, de vărsa foc pe nări, și se duse glonț la 'mpăratu cu fetele să 'i ceară de nevastă pe fii-sa, a care zisese, că'i face doī copii cu totu și cu totu de aur.

Împăratu, tatăl fetelor, măcar că fata pe Care 'i-o cerea era a mai mică, ș'ar fi vrut să le mărite cu rost, începînd cu a mai mare, prinse bucuros să se 'nrudească cu el, că'i știa vrednicia, și porniră nuntă 'mpărătească, care ținu șapte zile și șapte nopți; iar dupe ce se sfârși dandanaua, iși

(1) Comunicat de Ion Gheorghescu din Com. Boțești. Jud. Dâmbovița.

luă ginerile mireasa și se întoarse în împărăția lui.

Acilea toate ar fi mers bine, dar pase-mi-te avea împăratu o roabă frumoasă, țigancă, cu care trăia de multă vreme, și astă roabă cum văzu pe nevasta împăratului, atâta îi fu de necaz, că nici lafe, nici bălaie îi puse gând rău.

*

Trecu vreme la mijloc ca de vr'o opt luni de când se însurase împăratu, și la el ceartă, or să zici că să nu se nvoească la ceva cu nevastă-sa, ferit'a D-zeu; ce zicea unu zicea ș'al-lalt, de trăia d'o minune de bine; ba împărăteasa rămăsese și grea și așteptată cu drag amândoi ziua, când s'or pomeni cu doi dolofani de copii numa și numa de aur.

Da știți, când vine năpasta pe capu rumânului. Se pomenește. într'o zi, împăratu că trebuie să pornească cu războiă asupra unui vrăjmaș, care se tot căznea să îi hărțuiască împărăția.

Plecă bietu om, măhnit până 'n fundu sufletului, că și lasă nevasta singură tocmă la vremea când să facă, și merse și merse până se întâlnească cu vrăjmașu, și dacă l' întâlnești îi trase o bătaie aluă, nenșorule, de i merse fulgii.

Cum văzu că l'a biruit, o porni îndărăt spre casă. Aci dac'ajunse, ce să vezi! Se pomeni, când ceru să-și vază copiii, că îi aduce țiganca doi căței.

— Ce sunt ăștia? răcni împăratul.

— Copiii d-tale, să trăești Măria ta, respunse țiganca.

Atunci împăratu se infuriă de tot, din pricină că l-a mințit, că i-a făcut doi căței în loc de doi copii cu totu și cu totu de aur, a făcut'o pe nevastă-sa roabă, punând'o la fel de fel de munci și bătând'o, iar pe roabă o făcu împărăteasă. Biata împărăteasă pase-mi-te nu era vinovată, că ea se ținuse de vorbă: făcuse doi copii de aur, da țiganca, de necaz pe dânsa că se

măritase cu împăratu, ibovnicu ei, luase copiii cum îi făcuse, de n'avusese vreme împărăteasa nici să se uite la ei, și îi îngropase de vii iar în locu lor puse doi căței de la o cățea, care fătase taman atunci.

*

Din locul unde îngropase roaba copiilor, (drept în fața palatului), resăriră doi brazil frumoși, cari ziua creșteau cât ar crește alții într'un an, iar noaptea se făceau copii la loc și se duceau la mă-sa de le da țigă, și o făcea să și mai uite de necazuri, sărutând'o și mângâind'o.

Dar nu trecu multă vreme la mijloc și țiganca, bângând de seamă cum creșteau de repede brazil din fața palatului, se temu, și rugă pe împărat să îi taie d'acolo; da împăratu nu vru că îi erau dragi, iar țiganca văzând așa, a zis că de nu îi taie, pâine și sare cu el nu mai mănâncă; și împăratu, ca să îi facă pofta, puse de tăia brazil și făcu din ei două scânduri de pat pe care le-au pus una la patu lui, și una la al țigancei, iar biata împărăteasă văzând că îi taie copii se jelea de moarte.

Într'o noapte a nceput să vorbească scândurile de la paturi:

— Cum ți-e ție soru-mea? întreba băiatu.

— Greu mi-e, frățiorule, că e hoța de țigancă pe mine. . . Da ție cum ți-e?

— Mie mult mi-e ușor, surioară dragă, că e tata d'asupra.

Dar roaba fiind deșteaptă i-a auzit vorbind așa, și a doua zi puse scândurile pe foc și le arse, și când ardeau troznind, săriră două schînteii din foc într'o copăie cu țărițe, din care mîncînd o oaie rămase grea și născu doi mielușei a căror lână era cu totu și cu totu de aur.

Împăratul nu mai putu de dragu lor când îi văzu, dar țiganca nu știa cum să îi prăpădească mai iute și ntr'o zi, când nu era împăratu acasă, puse de îi tăia, și mațele le dădu cu număr bietii împărătese, care era roabă, să se ducă cu ele la gârlă

să le spele, da să nu care cum-va să piarză vr'unu, că amar fi-va de ea.

Mare jale a coprint pe 'mpărat când a auzit ce făcuse nevastă-sa, iar biata 'mpărăteasă, plângend, s'a dus să spele mațele mieluşeilor nevinovați, pe care 'i ştia că 'i sunt copiii ei iubiți.

Când ajunse la gărlă, spălă mațele și le curăți câte unu-unu, iar la urmă, 'i scăpă unu din mână și o luă pe apă 'n jos; o cîoară cum îl văzu se repezi de 'l luă în plise și sbură cu el într'un pom.

— Cîoacă, cîoculiță, se ruga biata femeie, dă-mi rogu-te mațu că mă bate roaba cu toiagu de-o vedea că lipsește.

— Nu 'ți' daū, respunse cîoaca, că nu mi-ai dat nici odată vr'o mână de mălai, să 'mi astâmpăr foamea.

Și porni împărăteasa spre moară :

— Moară moricică, dă'mi nițel mălaiū să daū cîoarei, să 'mi dea mațu, că mă bate roaba cu toiagu de-o vedea că lipsește.

— Nu 'ți daū, respunse moraru, că nu mi-ai adus nici un puiū de găină.

Și se duse biata femeie la cloșcă :

— Cloșcă cloșculiță, dă'mi un pușor să duc morarulū; moraru să 'mi dea mălaiū, mălaiul să'l daū cîoarei, cîoara să 'mi dea mațu, că mă bate roaba cu toiagu, de-o vedea că lipsește.

— Nu 'ți daū, zise cloșca, că nu mi-ai dat nici un bob de porumb măcar, și mie.

Și o luă 'n spre un om, care culegea la porumb :

— Omu lui D-zeū, omu lui D-zeū, dă'mi un bob de porumb, să'l daū cloșcei; cloșca să 'mi dea puiū; puiū să'l daū morarulū; moraru să'mi dea mălaiū; mălaiul să'l daū cîoarei; cîoara să'mi dea mațu; că mă bate roaba eu toiagul, de-o vedea că lipsește.

Dar omul i-a dat mai multe boabe și le-a dat pe toate cloșcei; cloșca i-a dat puiul; puiul l'a dat morarulū; moraru i-a dat mălaiū; mălaiul l'a dat cîoarei și cîoara i-a dat mațu 'ndărăt.

În vremea asta venind un val, cum lă-

sase mațele pe marginea gărlei, 'i luă unu dar ea îl lăsă și se întoarse acasă cu ale care 'i rămăsese, căci se gândi : «mult am suferit eū, ce-o fi d'oiū mânca ș'o bătae!»

Pase-mi-te, rânduise D-zeū, să fie ale două schintei taman în mațu-ăla pe care l-a luat gărla. Și fiind gărla mare, s'a fost agățat de o cracă de pom, ce atârna până în apă, iar când s'a tras apa, aū eșit din el doi copii măricei : o fată ș'un băiat. Băiatul avea o custură cu care tăia răchită, iar fata o furcă cu care torcea, și amândoi par-că erau de aur și frumoși la chip de venea lumea de pe lume, de se uita la ei și se minuna d'ășa frumusețe . . . Ba ajunse vestea până la 'mpărat, care, cum auzi, veni să 'i vază și când își aruncă ochii și 'i văzu așa frumoși, 'i și luă cu el la palat; când 'i văzu roaba o sfecli de tot, se făcuse de par-că o pusese pe jeratic, dar nu avu ce face, că 'mpăratu nu se despărțea de ei de loc; văzuse cum strâmbase din nas nevastă-sa când 'i adusesse; ș'ășa trăiră copii bine pe lângă împărat, care 'i iubea, cum nu se mai poate mai mult.

*

Intr'o zi, nu știū cum nu știū ce fel, se rupse un șir mare de mărgăritare pe care îl purta la gât țiganca; dă 'i să le culeagă să le 'nșire la loc . . . nu putea cu nici un chip; 'i alunecă printre degete ca zvârlugele. Bre! că ce să fie, bre! că ce să facă . . . chemă curtenii, chemă slugii . . . de geaba, nu puteau și pace.

— Ia stați să puī eū pe copilașii ăi frumoși, zise 'mpăratu, să vedem ei or putea, că cum sunt minunați în toate, or putea face și ei o minune, să 'nșire boabele de mărgăritar . . . Ai, veniți 'ncoa, dragii mei să vă vîz.

Copii se puseră jos și 'ncepură să 'nșire cum se 'nșiră, de s'aū mirat toți.

— Acum, Măria ta, zise băiatu, vîzend că e multă lume, (că erau toți sftetnicii și toți oamenii curții) să ascultți, să spuiū o poveste frumoasă.

— Știi povești? . . . Păi de ce nu'mi spuneai? Ai să te vîz, începî.

Și 'ncepu băiatu în chipul acesta :

«A fost odată de mult de tot,
când avea ursu coadă
și dădea salcia roadă,

un împărat tînăr, *însir'te mărgărite cu dalbe flori aurite*; și ăst împărat a trecut o dată pe dinaintea palatului unui împărat vecin, *însir'te mărgărite cu dalbe flori aurite*; și . . . și așa urmă să spuie băiatul toată istoria pe care o ascultarăți și d-stră, iar țiganca la fie-care vorbă zicea :

Un tăciune ș'un cărbune

Taci, baete, nu mai spune.

Da 'mpăratu i-a zis să spuie înainte toată istoria și când sfârși băiatul, pricepu că el cu soră-sa sunt copii lui, și'i luă și'i sărută cu drag, apoi trimise de aduse pe adevărata împărăteasă de la bucătărie, 'și ceru ertare de ce-o făcuse să sufere, și-o puse iar pe tron alături cu el; iar pe țigancă puse d'o ucise cu pietre.

Și eū încălecaī p'un gătej uscat

Să fie basmu bāsmuit și în alt sat.

Dumitru Stăncescu.

FRANÇOIS COPPÉE.

SEVERO TORELLI

(DRAMĂ ÎN CINCI ACTE, ÎN VERSURI)

(URMARE)

ACTUL AL PATRULEA

SCENA II

Severo, apoi Dona Pia

Severo (singur).

Oh! Inimă! când oare goli-vei cupa-amară
A disperărei? Moartea, când voi vedea-o, când?
(Dona Pia intră, acoperită c'o manta închisă).

Dona Pia (Alergând la el).

Severo!

Severo

Mamă

Dona Pia

Iată, că te-ai întors. — Vezënd
Că nu mai vii, de frică, eram neastâmpărată.
(Oprindu se, făr'a cuteza)

Vrei tu să vii la peptu-mi, precum veneai odată?

Severo (Aruncându-se în brațele ei)

O! Mamă! Mamă! — Doamne! . . .

Dona Pia

Și tot mă mai iubești?

Severo

Ce fel? D'a mea iubire poți tu să te 'ndoești?
 Dar ce sunt pentru tine, de cât un fiu, pe care
 L'ai dezmerdat în leagăn cu sfânta-ți adorare.
 Să judec eu? Pe cine? Pe maica-mea?... Nu pot!
 Te plâng cu toate-acestea, te plâng, și 'n mine tot
 Amorul, pentru tine, e numai pentru tine.
 În cumpănă de-ași pune durerile din mine
 Cu lunga-ți suferință de două-zeci de ani,
 Ar fi să recunoască chiar cei mai răi dușmani,
 Că între noi se află deosebire mare.
 Pe fruntea ta, 'ncrețită de-atâta disperare,
 Trăește încă urma iubirei mele vii,
 Întreaga-mi mângâere în tine o conții.
 Oh! Vino, scumpă mamă, oh vino! 'nbrățișează
 Pe fiul tău, Severo, căci el te adorează.
 Tu l'ai iubit atâta, și el ți-a fost calău!
 Ce pot să fac, răspunde, să vindec chinul tău?
 Îți datoresc dulceața în veci mângâetoare,
 Căci tu ai fost o mumă, cum n'a mai fost sub soare.

Dona Pia

O! Doamne! Câte zile și nopți m'am tot rugat,
 De tine însă glasul mi-e astăzi ascultat.
 Da! Fiul meu mă iartă! El tot mă mai iubește...
 În adevăr, căința adesea mântuește.
 Deci, pot să zic că 'n lume ceva tot prețuesc.
 El este lângă mine, m'aude că-i vorbesc,
 Și fruntea lui curată pe sinu mi s'odihnește!
 Privirea lor suavă, ca floarea ce zîmbește
 Sub roua dimineții în revărsat de zori,
 Duios se 'nviorează la tristele-mi plânsori.
 Ce păr frumos! Oh! Vino, să 'l mai sărut odată.
 Ești bun! De bunătate ți-e inima bogată.
 Cât sunt de fericită! O timp, te-oprește 'n zbor,
 Și fă-mă spre trecutul pierdut să mă cobor!
 Oh! Lasă-mi astăzi clipă d'adâncă mulțumire,
 Să zic și eu o dată c'am fost în fericire.
 Oh! Lasă-mă în brațe cu drag a'l admira
 Precum făceam odată copil pe când era.

Severo

Oh! Mamă!

Dona Pia

Câte-o dată, mă încercam a crede
 Că Dumnezeu ori unde și 'n ori-ce pas ne vede,
 Că dânsul, tot-d'auna veghiând, -- nu va lăsa
 Ca fiul să urască pe însăși muma sa.
 El poate tot, căci este stăpânitor a toate...
 Și tatăl omenirei să sufere nu poate

Ca fiul să ucidă pe însuși tatăl său,
 Mânjindu-se pe față cu sânge de calău.
 Știam acestea toate! Era o nebunie,
 Nu este-așa? dar spune-mi, că n'are să mai fie
 În mintea ta idea de asasin. Mi-ai zis
 Că te-ai jurat... Ei bine, copile, — ce ai promis
 Dumnezeuirei? — Sânge! Dar cerul nu primește
 Asemeni jurăminte... Dar du-te de găsește
 Un preot... spune-i totul, și dânsul, negreșit
 Va spune că omorul de cer e pedepsit...
 Că nu ajung la dânsul grozavele cuvinte
 Prin care se pronunță fatale jurăminte!
 Nu! N'ai găsit un preot l'al cărui glas să fi...

Severo

Dar am jurat, 'ți-am spus-o, pe vasul sacru. Știi
 Că te iubesc, și 'n fine... că te-am erlat. Dar iată,
 La două mari prăpăstii 'mi-e viața condamnată:
 Sau vînzător de țară sau parucid... Și-acum,
 Răspunde-mi tu, pe care s'aleg din două?

Dona Pia

Cum?

Te mai gîndești la moartea acestui om? Dar bine,
 N'ai milă d'o femeie, de muma ta, de mine?
 A! nu! Nu vei uicide pe-acest Spinola! Nu!
 Credeam c'a ta pornire pentru-un moment tînu... Cluj
 Severo! Uită, — uită această nebunie,
 Oh! Peptul meu, Severo, vorbindu-ți se sfășie!...
 Dar muma ta te-oprește, te roagă muma ta!
 Pe corpul ce o dată la sânu-i te purta,
 Pe lacrimile mele ce-aū curs fără 'ncetare,
 Pe viața mea slăbită de lungă disperare,
 Pe pîrul meu...

(Și smulge mantila, lăsând a i se vedea pîrul albit).
 pe care o noapte l'a albit!...

Severo (Dându-se napoi cu spaîmă).

A! N'o să am odihnă o singură minută!
 Dar lasă-mă! În spaîmă 'mi-e viața prefăcută.
 Destul, de când pe pînteci ca șarpe m'am tîrât!..
 În fine, — pîn'acuma nimic n'am hotărât!...

(Intră un servitor).

SCENA III

Acceiași, Servitorul.

Severo

Ce vrei aci?

Servitorul

Seniore, un gentilom dorește
 Să vă vorbească 'ndată.

Severo

Ți-a spus cum se numește?

Servitorul

Mi-a spus seniore, Renzo Ricardi!

Severo (La o parte)

El? De-acum?

(tare)

Să intre

(Servitorul ese)

Dona Pia

Cine este?

Severo

E un prieten.

Dona Pia

— Cum

Prieten?

Severo

Du-te, mamă, de te-odihnește, du-te,
Și fă să ți se întoarcă puterile perdute...
Prietenul acesta dorește-a mă vedea...
El nu ia nici o parte la rezbunarea mea...
Te-asigur. Aide, du-te! Sărulă mă odată.
(o sărută).

Dona Pia (eșind)

Voi asculta

BCU Cluj Central University Library Cluj

SCENA IV

Savero, Renzo.

Severo (luî Renzo, care intră)

El bine?..

Renzo

Gătește-te, căci iată
Momentul cel din urmă! Ești gata?... Fie dar!
Cu un pumnal în mână în noaptea asta chiar
Veți întâlni tiranul, lipsit de apărare...

Severo

Și cum?...

Renzo

Știam odată, că veneticul, care
E vițios și negru la suflet, mai avea
Deprinderea, ca 'ndată ce crima s'evârșea,
Să meargă să se roage lui Dumnezeu, să'l erte,
Crezând să 'și ispășească, prin rugăciuni deșerte,
Păcatele ce zilnic le s'evârșea. Dar tot
Ce nu știam pân'astăzi, e că acest despot,
În fie-care seară, spre-a se ruga, se duce
În bolta Domei, unde, căzând sub sfânta cruce,
Rămâne multă vreme acolo numai el.

Severo

Și niminea nu'l vede ducându-se ast-fel?

Renzo

De sigur, căci se teme de oameni, — pe cât crede
În Dumnezeu! Dar lucrul mai priincios se vede
Prin faptul, că o dată, acolo s'a întâmplat
O crimă, despre care în urmă s'a aflat.
Așa, că de atuncea, în sfînta locuință
Nu are voe nimeni să intre pe voință,
Ci trebuie să lase la preotul chelar
Și spada și pumnalul. — Spinola, dînsul chiar,
De și 'i-e frică, face cum regula-i prescrisă.
Dar, numa 'n timpul nopței, când Doma este 'nchisă
El vine să se roage acolo în secret.
Când slujba se sfîrșește, îl vezi venind incet,
Își scoate de la ușă și spadă și pumnale,
Și singur, se cufundă în gândurile sale.
Ei bine, 'n noaptea asta, acolo veți intra,
Căci am avut și grija o cheie-a'mi procura.
Pe când îl veți ucide, noi, vom veghia p'afară,
Ca nu cum-va în cale vre un spion s'apară.
O dată mort, — din deget să ieși al său inel,
Căci ordinele sale timbrate sunt cu el. —
Cadavrul său, în Arno, va putrezi 'n uitare...

Severo

Să'l asasin... în templu... un om fără de apărare...

Renzo

Fra Paolo, amice, ne va erta. Chiar el
Îmi dete-această cheie a templului.

Severo

Ce fel?

Renzo

Tot el în noaptea asta la templu-o să păzească.

Severo

Fra Paolo?

Renzo

Chiar dînsul... Pe legea creștinească!
Să fie vis? S'ar zice că frica te-a cuprins.

Severo

Cum? Eă? ...

SCENA V.

Aceiași. **Sandrino**

(Sandrino intră, ținînd un pumnal sub un colț al mantalei)

Sandrino

Salut, seniore!

Renzo (lui Severo cu nerăbdare)

Ce dracu l'a împins

Să vie-aci ?

(luî Sandrino)

Copile, ai face mult mai bine
Să pleci; în ora asta nu stăm la sfat cu tine.

Severo

Ce vrea, cu toate-acestea ?

Sandrino

Mă duc, cum am venit

Seniore — Cer ertare, să vin c'am îndrăznit...
Dar erî, mi-ai dat, ții minte, un lanț de dăruială
Și tot d'odată, ănsu-ți mi-ai dat făgăduială,
Că vei priimi, din parte-mi, un lucru cât de mic...
Și cum n'aveam atuncea, la mine, mai nimic,
Făcuî, de erî pân'astăzi, acest pumnal, pe care
Il poți purta la coapsă, spre-a Pizei liberare.
Și ast-fel, vin, Seniore, să ți'l aduc ca dar.

(Sandrino întinde pumnalul lui Severo)

Severo

Ce ? Un pumnal !

(La o parte, contemplând arma pe care a zărit'o)

'Mi-aduce pumnal !... Destin amar !

Dorința fioroasă la suflet mă rănește,
Și inima mi-o strânge întocmai ca un clește...

Și-acest copil, mi întinde o armă, un cuțit !...

(Trăgând încet arma din teacă)

Arată-ți dar tăiușul și vârful ascuțit !

Tu ești ca o fecioară frumoasă și curată...

Lucește în privirea în sânge destinată

A se 'nneca ! Ca dânsa ești inocent și drept,

Dar ai se'ți perzi lucirea în sângele din pept.

(Tare lui Sandrino, arătându-i mânerul armei).

Sandrino, ce 'nsemnează ăst cap cu fruntea lată

Și cine este omul de-care a fost purtată ?

Pe-acest mâner, s'ar zice, c'ai vrut să 'nfățișezi

Pe un Roman. — Pe cine ai vrut să imitezi ?

Sandrino

Credeam că o să ți placă... Să fac am încercat

Un om, prin care Roma de jugu-î a scăpat...

Avem și noi un altul ce-î seamănă prea bine :

Acesta-î asasinul lui Cezar, — Brutus.

Severo

Cine ?

(la o parte)

O ! Crimă ! Crimă !... Văcînic aparî 'naintea mea !...

Și tu, și tu o Brutus, încerci a re'nviea.

Renzo (cu nerăbdare)

E timpul scurt.

Severo

Ai încă asupra-mi bănuială?
 Cu ce-am putut pân'astă-zî, să-ți las vr'o indoială?
 Să mergem... timpul trece, și poate fi fatal...
 Eû n'asteptam, — vezi bine, — de cât acest pumnal.

(Ese, tărând cu sine pe Renzo)

Finele Actului IV.

(Va urma)

Th. M. Stoescu.

BIBLIOGRAFIE.

Mihail C. Sutz : Despre originile Monedelor. Conferință ținută la 7 Martie 1885 (Atheneul Român).

De curând a apărut această conferință, ținută de către profundul cunoscător al numismaticei antice care cel d'ântăiu a găsit explicarea tezaurului de la Turnu-Măgurele. Grație studiilor sale, publicate în «Revista pentru Istorie, Archeologie, și Filologie a d-lui Gr. G. Tocilescu» recunoaștem acuma în acele verigi și inele de aur, monedele antice, cari circulau aci în țară, și se fabricau chiar aci în țară.

Metoda aplicată de d. Sutz pentru lămurirea aceluși problem, mai ales încă pentru stabilirea epocii exacte în care s'au fabricat inelele, a fost pe larg dezvoltată în conferința pe care o anunțăm aci.

Pornind de la întrebarea, de când datează întrebuințarea *monedelor*, adică a bucăților de metal cu greutate anume și cu semne anume distinctive, d. Sutz urmărește unu din fenomenele cele mai interesante din istoria culturii omenești.

D-nea sa ne arată, că la început de tot, se *cântărea* metalul, ce se lua sau se dedea drept echivalent al unei mărfi, și că baza cântăririi era o anume *unitate de greutate*

Un pas mai departe constituia împărțirea, ca să zic așa, acelei unități în fracțiuni, cărora le corespunde bucățele de metal în proporțiuni fixe; cum este cu verigele din tezaur, cari reprezintă fracțiunile constante a unei unități de greutate, înlocuită apoi prin unitate de *valoare*.

Ne mai arată în dezvoltarea ulterioară, cum s'au născut monedele *bătute* mai întâiu în Lydia în Asia mică, pe la sec. VIII în. e. v. slujindu-le de bază unitatea egipteană a *Utenului*, care precum spune d. Sutz : «pare a fi în strânsă legătură cu principalele unități de cântar antice și cu greutatea principalelor monede de aur și de argint din Asia Mică

și din Grecia.Utenul se înfățișează la noi ca prima normă de cântar a civilizațiunei primitive din Asia.»

Influența sistemului sexagesimal asyrian se încrușișează apoi cu cel egiptean, în mersul monedei de la orient la occident, așa încât monedele de argint mai ales, aveaû uneori două unități, cum are și astăzi Napoleonul două unități sau valori : de *16 mărci* și de *20 de franci*.

Cu drept cuvânt încheiă d. Sutz interesanta și cu atât mai instructivă conferință cu cât este rezultatul unor cercetări proprie, prin următoarele cuvinte : «Monedele de aur, de argint și de bronz de care ne servim, sânt dar o *continuațiune* a monetăriei antice, și staû ast-fel în legătură directă cu lingourile monetare cântărite, care constituiesc forma primitivă a tuturor monedelor.»

Studiile numismatice ale D-lui Sutz au găsit aprecierea meritată și din partea învățaților străini. Iată ce scrie : «Numismatische Literaturzeitung din Berlin» vorbind despre studiul publicat în vol. II al Revistei p. istorie etc.

«In acest studiu, lucrat cu foarte multă esactitate caută autorul să fixeze greutatețile normale ale unităților principale din anticitate, și să cerceteze originea lor și relațiunea între dănsese și monedele primitive. Mai întâiu precede o judecare scurtă a izvoarelor necesare de care se poate folosi la studiul de felul acesta : d. p. greutatețile monedelor, monedele, inscripțiuni și citate din autori vechi.Izvorul cel mai sigur sânt normele de cântar cari ni saû conservat.»

Recenzentul rezumă apoi rezultatele obținute de d. Sutz și adaugă : «Păcat că autorul n'a tras în cercul cercetărilor sale prețioase și unitățile de greutate ale Italiei, de cari pomenește numai în trecăt. Ar fi fost tocmai foarte interesant de a afla opinia autorului despre diferitele ponduri monetare

ale Romei și ale celorlalte provincii italiene, care fabricau monede. Aceasta este o problemă, care cu toate cercetările făcute până astăzi, nu și-a găsit încă soluțiunea adevărată.»

Ne unim și noi cu dorința de mai sus, a vedea încheierea întregului șir de cercetări numizmatice, întreprinse de d. Sutzu cu atâta dibăcie și cu atâta cunoștință, care și dat până acuma rezultate atât de măgulitoare pentru știința română.

Atheneul Român a știut să aprecieze aceasta, chemând pre d. Sutzu în sinul său ca un conferențiar și numindu-l membru activ.

Dr. M. Gaster.

Romaenische Revue :

Supt acest titlu a început să apară în Budapesta o revistă mensuală supt redacțiunea D-lui Dr. Cornelius Diaconovici, în editură proprie. Scopul ce și-a propus să urmărească exprimat în precuvântarea către cetitorii, este de a lămuri străinătatea într-o limbă foarte răspândită, despre situațiunea și aspirațiunea Românilor din țara unguerească.

Această necesitate s'a simțit cu atât mai vie, cu cât de altă parte Ungurii nu încetează a reprezenta pe Români ca un element nepatriotic și de nici o valoare.

Această revistă are deci o misiune politică și o misiune literară, și conform cu această programă este coprinsul primului număr, care a apărut la 1 Iulie.

Sumarul este cel următor : Mai întâiu o mică introducere : către cetitorii. Urmează apoi o espuere succintă a situațiunei Românilor din Ungaria, un fel de programă politică despre atitudinea ce o vor lua Români, și care ar trebui să le fie linia de conduită. D. I. Slavici publică o ochire asupra modului cum se practică justiția în Ungaria. Dupe aceasta, urmează reproducerea unui articol din «Tri-

buna» despre școalele române de acolo. Despre subvențiunea Mitropolitului greco-oriental ; *cronică*, mai toată iuată din Tribuna. O mică biografie a lui G. Barițiu, cu portretul acestuia. Cam ciudat pentru No. 1 este apoi *sumarul* celor 18 ani de Convorbiri Literare ce se reproduce aci. Doară nu se restrânge activitatea literară în România numai la cele publicate în acea foae ! L. V. F. începe un studiu asupra literaturii române în Germania, adică asupra operelor (poeziilor etc.), române ce s'au tradus în nemțește.

Pădureanca, novela d-lui Slavici se traduce de doamna M. Kremnitz, și se publică în această revistă. Tot aci găsim și traducerea «Fântânei Blandusiei» făcută de d. E. de Hertz. Sfârșitul N-rului 1 îl fac mici notițe literare.

Peste tot nu are de cât 64 de pagini, având formatul 8° mic, se înțelege deci că articolele din acest bogat sumar sunt pe cât se poate de mici, dar corespund scopului ce și a pus revista ca să-l realizeze.

Avem deci a doua întreprindere de a comunica străinătății produsele literare române, una : *Bukarester Salon*, o revistă exclusiv literară, cu un coprins foarte variat, și alta, revista de față : *Romaenische Revue*, care în ceea ce privește literatura se cam identifică cu Convorbirile Literare, dar care mai are și partea *politică*, foarte importantă, menită, după convingerea noastră, a aduce servicii reale Românilor din statul maghiar.

Dupe ce Ungurii au reușit a-și crea simpatii în lumea cultă, prin reviste scrise în limba germană, în care descriu lucrurile dupe cum le plăceau, e bine, să vie acuma «Revista Română» și să le reducă la adevărata lor formă și valoare. Cu încetul se va forma un nou curent printre popoarele civilizate, și simpatiile acestora sunt mai prețioase și mai roditoare, de cât simpatiile guvernelor vecinic schimbătoare.

Urăm «Revistei Române» mare succes.

Dr. M. Gaster.